

Türkiye’de Dış Göç ve Kentsel Yönetişim: Uyum Süreçleri, Sosyal Dinamikler ve Yönetim Politikaları

*Hayriye SAĞIR**
*Süleyman KOÇ***

Öz: Anadolu coğrafyası, jeopolitik ve jeostratejik önemi nedeniyle tarihsel olarak göç hareketlerinin merkezi olmuştur. Türkiye, göç olgusu bağlamında kimi zaman kaynak, kimi zaman geçiş, kimi zaman ise hedef ülke konumunda yer almıştır. En büyük göç yoğunluğu ise 2011 yılından sonra yaşanmaya başlamış, komşumuz Suriye’deki kargaşa ortamı ve kamu düzeninin bozulması nedeniyle gelen göçmen sayısı yıllar geçtikçe artmıştır. Süreçte Türkiye, göç politikalarına yönelik Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nu çıkarmıştır. Kanun göç kavramını hak temelli bir yaklaşımla ele alarak, bu süreci hukuk bağlamında düzenlemektedir. Göçmen nüfusun kentlerde yaşamaya başlaması, göç ile kent arasındaki etkileşimi önemli bir tartışma konusu haline getirmiştir. Kentlerin mevcut kapasitesinin üzerinde bir göçmen nüfusa ev sahipliği yapması, altyapı eksiklikleri ve sosyo-ekonomik dengesizlikler gibi sorunları beraberinde getirmekte; kültürel dokuyu olumsuz etkileyerek, sosyal uyumu zayıflatmaktadır. Çalışmada, kentleşme ve göç ilişkisi dış göçlerin kentsel mekâna etkileri üzerinden ele alınmakta kentlerin mekânsal ve sosyolojik özelliklerine odaklanan, kentsel uyumu ön planda tutan politikaların geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Uygulanacak politikalar bağlamında kentsel aidiyet duygusunun güçlendirilmesi ile kentlilik bilincinin

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, hayriyesamur@selcuk.edu.tr.
ORCID: 0000-0003-3302-0203.

** Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi,
suleymankoc42@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2321-0583.

Makale Geliş Tarihi: 26.11.2024
Makale Kabul Tarihi: 03.01.2025

geliştirilmesi arasındaki etkileşim göz önünde bulundurulduğunda, bu süreçleri destekleyecek, yerel halk ile göçmenler arasında sosyal uyumu pekiştirecek bütüncül yaklaşımların benimsenmesi, göç yönetiminin sürdürülebilir çözümler üretme kapasitesini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: *Göçmen Entegrasyonu, Göç Politikası, Göç Yönetimi, Kapsayıcı Politikalar, Sosyal Uyum*

External Migration and Urban Governance in Turkey: Adaptation Processes, Social Dynamics and Governance Policies

Abstract: *Anatolia has historically been the centre of migration movements due to its geopolitical and geostrategic importance. In the context of migration phenomenon, Turkey has sometimes been a source country, sometimes a transit country and sometimes a destination country. The largest migration intensity started to be experienced after 2011, and the number of migrants arriving has increased over the years due to the turmoil in neighbouring Syria and the deterioration of public order. In the process, Turkey enacted the Law on Foreigners and International Protection for migration policies. The law regulates this process in the context of law by addressing the concept of migration with a rights-based approach. As the migrant population started to live in cities, the interaction between migration and the city has become an important topic of discussion. The fact that cities host a migrant population above their current capacity brings along problems such as infrastructure deficiencies and socio-economic imbalances, and weakens social cohesion by negatively affecting the cultural fabric. In this study, the relationship between urbanisation and migration is discussed through the effects of external migration on urban space, and the necessity to develop policies that focus on the spatial and sociological characteristics of cities and prioritise urban cohesion is emphasised. Considering the interaction between strengthening the sense of urban belonging and developing urban consciousness in the context of the policies to be implemented, the adoption of holistic approaches that will support these processes and reinforce social cohesion between local people and migrants will increase the capacity of migration management to produce sustainable solutions.*

Keywords: *Immigrant Integration, Immigration Management, Immigration Policy, Inclusive Policies, Social Cohesion*

Giriş

Göç, bireylerin gönüllü ya da zorunlu olarak gerçekleştirdikleri yer değiştirme hareketidir ve insanlığın varoluşu ile başlayan süreklilik arz eden bir süreçtir. Bu süreç ister gönüllü ister zorunlu olsun hem göç edilen yerleşim yerlerinde hem de gidilen bölgelerde ekonomik, sosyal ve mekânsal açıdan çeşitli etkiler yaratmaktadır. Göç, ülke sınırları içinde veya uluslararası düzeyde olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilmektedir. İç göç hareketleri, genellikle ülkenin bölgesel gelişmişlik düzeyine bağlı olarak belirli dönemlerde yoğunlaşırken, dış göç hareketleri küreselleşen dünyada farklı dinamiklerin etkisiyle şekillenen bir süreç olarak yaşanmaktadır (Şişman ve Balun, 2020: 64). Hükümetler kendilerine yönelik göç hareketlerini çeşitli politika uygulamaları ile düzenlemektedir. Bu kapsamda Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan günümüze kadar farklı dönemlerde çeşitli dış göç hareketlerine maruz kalmış ve ülkenin demografik yapısı ile göç politikaları yaşanan süreçten önemli ölçüde etkilenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, mübadele yoluyla kabul edilen soydaşların göçü, Körfez Savaşı sırasında yarım milyona yakın göçmenin kabul edilmesi ve 2011 yılında Suriye’deki iç karışıklıklar sonucu çok sayıda göçmenin ülkeye yerleşmesi, göç hareketliliği açısından önemli dönüm noktalarını oluşturmuştur. 2011 yılından itibaren Türkiye, kitlesel göç akınlarına maruz kalmış ve göç baskısını en yoğun şekilde hisseden ülkelerden biri olarak konumlanmıştır. Baskıyı hafifletmek amacıyla kurumsal yapısını güçlendiren Türkiye, yüklerin eşit dağılımı konusunda ise uluslararası platformlarda kaygılarını sürekli dile getirmektedir. Ülkedeki göçmenler, düzenli ve düzensiz göçmenler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Düzenli göçmenler, ikamet iznine, uluslararası koruma veya geçici koruma statüsüne sahip kişileri kapsarken, düzensiz göçmenler yasal statüye sahip olmadan yaşamlarını sürdüren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda hükümet, düzensiz göçü düzenli bir yapıya dönüştürmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Göç, farklı sosyal yapıları bünyesinde barındırdığı için, göç yönetimi de karmaşık ve çok yönlü bir süreç olarak şekillenmektedir. Bu karmaşıklık, kentin sosyal ve ekonomik yapısı üzerinde derin etkiler yaratabilme potansiyeline sahiptir. Göç hareketlerinin günümüzdeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, kentsel mekânsal organizasyonla bir arada

değerlendirilmesi, etkili bir göç politikası geliştirilmesi adına hayati önem taşımaktadır. Küreselleşme ile birlikte kentlerin yapıları ve işlevleri dönüşüme uğramış, bu dönüşüm sürecinde göç, sosyal ve mekânsal dinamikleri önemli ölçüde etkilemiştir. Küreselleşmenin ekonomik ve sosyal etkileri, göçü daha da tetikleyerek, özellikle kentsel alanlarda bu etkilerin belirgin hale gelmesine sebep olmaktadır. Bu durumun sonucunda, göç ile kent arasındaki ilişkiyi gözetin bütüncül bir göç politikası oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Göçün çok boyutlu bir şekilde ele alınması, kent yönetiminde yeni yaklaşımların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır (Gören, 2019: 2). Küresel ölçekte artan göçmen nüfusu, sürdürülebilir olmayan seviyelere ulaşarak yalnızca demografik bir değişime yol açmakla kalmamakta, aynı zamanda kentlerin sosyal, ekonomik ve çevresel yapıları üzerinde derin ve kalıcı etkiler ortaya çıkarmaktadır. Özellikle olağanüstü büyüklükteki göçmen nüfusu, yönetim, kimlik, uyum, sağlık, eğitim ve çevre kirliliği gibi temel sorunları gündeme getirmektedir. Göçün kentler üzerindeki çok boyutlu etkilerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması ve bu araştırmalar ışığında geliştirilen politikaların etkinliğinin değerlendirilmesi, sürdürülebilir çözüm stratejilerinin oluşturulması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Göç, genellikle ülkelerdeki ekonomik ve siyasi istikrarsızlıkların bir sonucu olarak ortaya çıkan yönetilmesi güç bir süreçtir. Doğası gereği içerdiği zorluklar, kentler üzerindeki olumsuz etkilerin artmasına yol açarken, göç politikası sivil toplum ve devlet aklının birleşmesiyle şekillenen bir yönetim anlayışını gerektirmektedir. Son yıllarda göç, Türkiye için önemli bir sorun alanı haline gelmiş; Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabul edilmesinin ardından konu, ulusal gündemde daha fazla yer almaya başlamıştır. Göçün yönetimi, toplumsal uyumu ön planda tutarak, katılımı daha geniş bir çevreye yaymak suretiyle kentsel sorunların çözümüne katkı sağlamaktadır (Çakı, 2018: 64). Bu doğrultuda Türkiye’de yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, insan hakları ve hukuk temelli bir göç politikası anlayışının oluşturulmasına yönelik önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir.

Göç süreci, yerel düzeyde hissedilen, kentsel mekân üzerinde derin etkiler yaratan sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenle göçün boyutunun, ülkeden ülkeye ve kentten kente farklılık göstermesi muhtemeldir. Ayrıca Türkiye’de kentlerin göçmen nüfus yoğunlukları arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır.

Söz konusu durum, göç uygulamalarında yerel ve kentsel önceliklerin dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır. Yerel göç politikasının oluşturulmasında belediyelere ve kent yöneticilerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Kentlerde yaşayan hem yerel halkın hem de göçmenlerin beklentileri, geniş katılım ve ortak akıl yoluyla karşılanmalıdır (Erdoğan, 2017: 129).

Çalışmada, göç ve kent kavramları bir arada ele alınarak, göçmenlerin kentler üzerindeki olası etkilerini değerlendiren bir çerçeve sunulmaktadır. Dış göç dinamiklerinin Türkiye’deki kentler üzerindeki etkileri, sosyal uyum süreçleri ve yönetim politikaları perspektifinden incelenmiştir. Göç hareketleri, kentlerin sosyo-ekonomik yapısını derinden etkileyerek altyapı, kamu hizmetleri ve sosyal uyum konularında yeni zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda, merkezi ve yerel yönetimlerin geliştirdiği politikalar, sadece kentlerin sürdürülebilir kalkınması açısından değil, toplumun sosyal bütünlüğü için de kritik bir role sahiptir. Özellikle Türkiye’ye göç eden Suriye uyruklu göçmenlerin durumunun ele alınmasında, valilikler düzeyinde gerçekleştirilen toplantılar dikkat çekicidir. Bu toplantılarda vali yardımcıları, büyükşehir belediyeleri, merkez ilçe kaymakamları, kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve kanaat önderleri bir araya gelerek göçmenlerin ihtiyaçlarını tespit etmek ve sorunların çözümüne yönelik politikalar geliştirmek üzere ortak çalışmalar yürütmektedir (Ankara Valiliği, 2015). Bu tür koordinasyon toplantıları, yerel düzeyde sosyal uyum politikalarının daha etkili uygulanmasına zemin hazırlamaktadır. Çalışmada, dış göç olgusunun Türkiye’deki tarihsel gelişimi incelenerek göçün sosyal, ekonomik ve mekânsal yansımalarına odaklanılmıştır. Ayrıca sürecin kentsel yönetişim ve yerel kamu hizmetleri üzerindeki etkileri tartışılarak, Göç İdaresi Başkanlığı’nın uyum politikaları kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu analiz, özellikle büyük göç dalgalarının kentleşme süreçleri üzerindeki uzun vadeli etkilerini anlamaya yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Türkiye’de Dış Göç Olgusunun Tarihsel Gelişimi ve Göç Yönetim Süreci

Cumhuriyetin ilk yıllarında ulus devletin inşa sürecinde, 1934 yılında kabul edilen İskân Kanunu ile Türk soylu göçmenlerin ülkeye kabulü kolaylaştırılmıştır. Bu kanun, Türk soyundan olmayanların ülkeye girişini ise

belirli koşullara bağlayarak kısıtlamıştır (İçduygu ve Aksel, 2013: 171). Göçmenlerin haklarını düzenleyen uluslararası anlaşmalar, göçün kavramsallaştırılması açısından büyük öneme sahiptir. 1951 yılında Cenevre Sözleşmesi ve 1967’de mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin protokol kabul edilmiştir (Parlak ve Şahin, 2015: 69). Türkiye, göç alanındaki uluslararası anlaşmaları coğrafi çekince koyarak kabul etmiştir. Bu çekince, Avrupa ülkelerinden gelenleri mülteci olarak, Avrupa dışından gelenleri ise şartlı mülteci olarak kabul etme yönündedir (Güleç, 2015: 92). Türkiye’nin uluslararası anlaşmalara çekince koymasının amacı, Avrupa dışından gelen göçmen akınlarına karşı daha ihtiyatlı bir yaklaşım tercih etmek, olarak açıklanabilir.

2000’li yıllardan sonra göç hareketlerinin yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. İnsanlar, genel olarak güvenlik sorunları ve ekonomik kaygılar nedeniyle göç etme ihtiyacı hissetmektedirler. Süreç, farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Günümüzde Türkiye, 2011 yılında Suriye Arap Cumhuriyeti’nde başlayan ve giderek şiddetlenen iç karışıklıklardan kaçan göçmenlerin en yoğun yaşadığı ülke konumuna gelmiştir. Sınır ülkelerden gelen yabancıların sayısı dikkate alındığında, Türkiye, dünyada en fazla göçmene ev sahipliği yapan ülkelerden biridir (Küçük, 2021: 19). Bu yoğun göç dalgası, mevcut bürokratik yapıların ve yönetim mekanizmalarının yetersizliklerini ortaya çıkarmış ve bu alanda kurumsal bir yeniden yapılanma ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda, 2013 yılında İçişleri Bakanlığı bünyesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel müdürlük, 2014 yılında teşkilatlanma aşamasını büyük ölçüde tamamlamış ve hizmet vermeye başlamıştır.

İç karışıklığın ilk yıllarında, Orta Doğu’dan gelen göçmenlerin Türkiye’de geçici olarak kalmayı tercih ettikleri ve bu kişilere misafir gözüyle bakıldığı ifade edilmektedir. Türkiye’ye ilk sığınan göçmenlerin çoğu, savaşta yaralanıp tedavi amacıyla hastanelere kaldırılan Suriyelilerden oluşmaktaydı. O dönemde, savaş ortamından kaçarak Türkiye’ye sığınan birçok Suriyelinin resmi evrakları yetersizdi. Kayıt sisteminin gelişmesiyle, Türkiye’deki Suriyelilerle ilgili daha geniş bilgilere ulaşılabildiği (AFAD, 2014: 16). Bununla birlikte, zaman içinde göçmenlerin Türkiye’de kalıcı olarak yerleştikleri tespit edilmiştir (Küçük, 2021: 19). Yabancıların uyum faaliyetlerine daha fazla odaklanması gerektiği gözlemlenmiş sonucunda kurumsal süreçte bir değişikliğe gidilerek;

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün statüsü yükseltilmiş ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Başkanlık düzeyinde hizmet vermesi kararlaştırılmıştır. Göç, hiç şüphesiz gelecekte de hem güvenlik hem de toplumsal açıdan en önemli sorunlardan biri olmayı sürdürecektir. Artan düzensiz göç hareketleri, göçmenlerin uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, toplumsal ayrışma ve göç alan toplumların göçe yönelik algılarında meydana gelen olumsuz değişimler, göçün beraberinde getirdiği riskleri artırmaktadır (Karasu, 2020: 108). Bu risklerle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için, göç politikasını şekillendiren kurum ve kuruluşların kurumsallaşma süreçlerini tamamlamaları büyük önem taşımaktadır. Bu süreç, yalnızca mevcut sorunlara çözüm üretmekle sınırlı kalmamalı, aynı zamanda gelecekteki göç hareketlerini öngörerek proaktif politikaların geliştirilmesine de olanak sağlamalıdır. Kurumsal kapasitenin artırılması, kaynakların etkin kullanımı, göç yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması, toplumsal uyumu güçlendirmek ve göçün yarattığı riskleri en aza indirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Göç yönetimi sürecindeki önemli aşamalardan biri, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kabul edilmesidir. Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca farklı göç hareketlerine ev sahipliği yapmış; özellikle son yıllarda bölgesel krizlerin etkisiyle göç akışlarının merkezi haline gelmiştir. Suriye’de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar, Türkiye’yi milyonlarca insanın güvenli bir liman olarak tercih ettiği bir ülke konumuna getirmiştir. Bu yoğun göç dalgası, mevcut hukuki düzenlemelerin yetersiz kaldığını ve kapsamlı bir yasal çerçevenin gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 4 Nisan 2013 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (TBMM, 2013). Söz konusu kanun, göç alanında yeni terimleri literatüre kazandırarak, sürece önemli katkı sağlamıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi ile getirilen coğrafi kısıtlama, yani Avrupa dışından gelen yabancıların mülteci olarak kabul edilmemesi durumu, yeni kanunda da yer bulmuştur. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, göç kavramını hak temelli bir yaklaşımla ele alarak, bu süreci hukuk bağlamında düzenlemektedir (Şen, 2019: 208). Kanun çerçevesinde, Türkiye’ye kitlesel akınlarla gelen Suriye uyruklu yabancılar geçici koruma statüsü verilmiş ve bu sayede göçmenlerin kayıt altına alınması sağlanmıştır. Ayrıca, uluslararası sözleşmelere uygun olarak geri göndermeme yasağı, kanunda açıkça tanımlanmıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre, hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve muameleye tabi tutulamaz. Ayrıca, ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşleri nedeniyle hayatı ya da hürriyeti tehdit altında olan bir yere gönderilemez. Ancak, bu kanun terör örgütü yöneticisi, üyesi veya destekçisi olanlar; çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekçisi olanlar; sahte belge kullananlar, Türkiye’de geçimlerini gayrimeşru yollardan sağlayanlar; kamu düzeni, güvenliği ya da sağlığına tehdit oluşturanlar; vize veya vize muafiyet süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler hakkında uygulanmaz. Bununla birlikte, ikamet izni iptal edilenler, ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler, çalışma izni olmaksızın çalışanlar ve Türkiye’ye yasal giriş ya da çıkış hükümlerini ihlal edenler sınır dışı edilirler (TBMM, 2013, Madde 4-54). Göç mevzuatına eklenen bu yeni düzenlemeler, göç politikasındaki eksikliklerin giderilmesine önemli katkılar sağlamıştır. Coğrafi ve stratejik konumu nedeniyle Türkiye, göç hareketlerinin merkezi olmayı sürdürecektir, düzensiz ve yasal göçün düzenlenmesi ise etkili bir yasal çerçeveye gerektirmektedir.

Göç süreçlerinin tarihsel gelişimine bakıldığında, değişen dinamiklerle birlikte göç yönetiminin giderek daha karmaşık bir hale geldiği görülmektedir. Bu bağlamda, ülkelerin güvenlik politikaları ve kentleşme süreçleri, göç yönetimiyle uyumlu bir şekilde ele alınmalıdır. Günümüzde, krizlerin de etkisiyle dünya genelinde göç hareketlerinin yoğunluğu artmış ve bu durum, yaşadığımız dönemin sıklıkla 'göçler çağı' olarak tanımlanmasına neden olmuştur. Birçok ülkede ekonomik ve siyasi sebeplerin tetiklediği yönetim krizleri, göç kararlarının alınmasında belirleyici bir rol oynamakta; bunun yanı sıra, ani ve beklenmedik gelişmelerin yol açtığı zorluklar, göç hareketlerini hızlandırabilmekte veya yönünü değiştirebilmektedir (Akgemci vd., 2008: 310). Göç süreçleri, genellikle ülkelerdeki ekonomik, sosyal veya siyasi yönetim sorunlarına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, göç yalnızca kriz yaşayan ülkelerle sınırlı kalmamakta çevre ülkeleri, hatta küresel ölçekte tüm dünyayı etkileyebilecek boyutlara ulaşabilmektedir. Türkiye, küresel göç dalgasından etkilenen ülkelerden biri olup, bölgedeki yönetim krizleri, kitlesel göç akımlarının ülkeye yönelmesine zemin hazırlamıştır. Söz konusu durum karşısında, sınır güvenliğini artırmak, sınırlarına duvar inşa etmek gibi önlemlerle

kitlesel göç hareketlerini kontrol altına almaya çalışmaktadır (Biehl ve Aslan, 2021: 8). Tarihsel olarak, Ortadoğu ve Kafkasya’ya komşu olması, ülkenin daha fazla göç akımına maruz kalmasına neden olmuştur. 1980’li yıllara kadar göç veren bir ülke olan Türkiye, 2000’li yıllardan sonra göç alan, kaynak, transit ve hedef ülke konumuna gelmiştir (Şişman ve Balun, 2020: 76). Böylece göç hareketlerinin dinamikleri, ulusal ve uluslararası düzeyde politika geliştirilmesini gerektiren bir konu haline gelmiştir.

Göçün kavramsal çerçevesi, yasa ve yönetmelikler gibi destekleyici mevzuat aracılığıyla güçlendirilmektedir. Özellikle Avrupa ülkeleri, Türkiye’nin göç politikaları konusunda düzenlemeler yapma gerekliliğini farklı platformlarda dile getirmektedir. Birlik üyesi ülkeler, Türkiye’yi göç yönetiminde bir güvenlik bariyeri olarak görmekte, bu çerçevede politika geliştirmektedir. Yaklaşım, Türkiye’deki göç yönetimi kurumsallaşma sürecini hızlandırmış; ancak Türkiye’nin göç alanında bir güvenlik bariyeri olarak görülmesi, ülkeyi zorlu bir duruma sokmuş ve artan göç baskılarıyla başa çıkabilmek için kurumsal hafızası yardımıyla çözüm arayışına girmiştir (Yüksel, 2014: 182). Bu bağlamda, düzenli göçün sınıflandırılması ve düzensiz göçle mücadele, politika süreçlerini şekillendirmektedir (Bozkaya ve Kıncal, 2018: 98). Göç alanındaki mevzuat çalışmalarının ve kurumsallaşma çabalarının, göç olgusunun kavramsallaştırılması ve kurumsal hafızanın oluşturulması sürecine önemli katkılar sağlaması öngörülmektedir. Geçmişte göç politikaları genellikle güvenlik perspektifiyle şekillendirilirken, günümüzde insani haklar temelinde ele alınmaya başlanmıştır (Güleç, 2015: 3). Ayrıca, insani göç politikalarının yürürlüğe konulması ve uygulanmasıyla birlikte, sınır güvenliği konusundaki düzenlemeler de devam etmektedir.

Ülke sınırlarının korunması, göç yönetimi açısından önemli öncelikler arasında yer almaktadır. Türkiye, uluslararası anlaşmalara eklediği çekinceler ve göç mevzuatında gerçekleştirdiği düzenlemelerle bu alandaki tutumunu şekillendirmektedir. Bunun yanında Avrupa ülkeleriyle yapılan iş birliği çerçevesinde, göç yönetimi konusunda ortak bir yaklaşım geliştirilmiş ve bu iş birliği sonucunda geri kabul anlaşması imzalanmıştır (Haferlach ve Kurban, 2017: 85). Avrupa devletleri, bu anlaşma aracılığıyla göçü düzenli hale getirmeyi ve kendi güvenliklerini sağlamayı hedeflerken, Türkiye ise sınır güvenliğini artırmak ve göçmen akışını kontrol altına almak amacıyla göçün yoğun olduğu

sınır bölgelerinde beton duvarlar inşa etmiş, hendekler kazmıştır. Ayrıca, sınır hattı boyunca yeni yollar yapılmış, sınır aydınlatması sağlanmış, güvenlik termal kameralarla desteklenmiştir. Göç ve sınırlar konusundaki pratik uygulamalar, göç yönetiminde önemli aşamaları oluşturmaktadır, bu uygulamalar göçün düzenli hale getirilmesi ve ülke güvenliğinin sağlanması perspektifinden ele alınmaktadır (Kaya, 2013: 3).

Göç yönetiminde, başta kentsel alanlar olmak üzere, göçü etkileyen ve göçten etkilenen tüm faktörlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Türkiye'nin göç yönetimi politikaları, AB üyelik süreciyle paralellik göstermekte olup, bu uyum süreci kapsamında göç mevzuatına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmış ve kurumsal altyapının güçlendirilmesi yönünde adımlar atılmıştır. Göç politikaları oluşturulurken, göçün sivil bir boyutunun bulunduğu dikkate alınmakta, sivil toplumla iş birliği yapılarak ortak çözümler geliştirilmektedir. Bununla birlikte süreç, dışlayıcı ve cinsiyetçi tutumlardan arındırılarak, kapsayıcı bir şekilde yönetilmektedir. Göç olaylarının olumsuz etkilerinden özellikle kadınlar ve çocuklar daha fazla etkilenmektedir. Bu olumsuz etkilerin asgariye indirilmesi için göç mevzuatında, kadınlar ve çocuklara yönelik pozitif ayrımcılığı öngören düzenlemelere de yer verilmesi sürece katkı sağlamaktadır (Külçür, 2020: 288). Göç yönetiminin kapsamlı bir şekilde ele alınması kentleşme hareketleri ile olan etkileşimleri, göçün kentsel alanlarda yaratabileceği sosyal, ekonomik ve mekânsal değişimleri anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Kentleşme ve Göç: Sosyal, Ekonomik ve Mekânsal Etkileşimler

Göç olgusu, kentsel yapıyı ve kentteki yaşam dinamiklerini derinden etkilemektedir. Göç ile kentler arasındaki ilişki, çeşitli teorilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Teorilerden biri, göçmenlerin göç kararlarını şekillendiren itme-çekme teorisidir. Göçmenler, yaşadıkları yerden olumsuz koşullar (itme faktörleri) nedeniyle ayrılma kararı alırken, göç ettikleri yerin sunduğu ekonomik fırsatlar, yaşam kalitesi ve ulaşım olanakları (çekme faktörleri) yerleşim yeri tercihlerindeki önemli etmenler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, bazı kentler sundukları cazip fırsatlar nedeniyle göçmenler için çekim merkezi haline

gelirken, uzak mesafelerde yer alan ve bu olanaklardan yoksun olan kentler daha az tercih edilmektedir. Göçmenler, kentlerin bazı özelliklerini cazip bulurken, bazı özelliklerinden dolayı da bu kentlerden uzaklaşabilmektedir (Stouffer, 1940: 846). Her ne kadar göç, kentlere fırsatlar sunsa da bu fırsatların etkilerinin hesaplanması karmaşık olabilmektedir. Göçmenler, kentlerin sunduğu ekonomik avantajlar ve yaşam kalitesi gibi çekici unsurları cazip bulsalar da aynı zamanda kentlerin sosyal yapısı, yaşam maliyetleri, işgücü piyasasındaki rekabet gibi olumsuz faktörlerden dolayı bazı kentlerden uzaklaşabilmektedirler. Kapitalist perspektif, göçmenlerin iş gücü piyasasına dâhil edilmesini, onların ucuz iş gücü olarak kullanılabilmesi bir durum olarak nitelendirmektedir. Bu durum, Türkiye kentlerinde istihdam edilen göçmen işçiler açısından da gözlemlenmektedir. Geçimlerini sağlamak ve yaşamlarını sürdürebilmek amacıyla kentlere yerleşen göçmenler, bazı hususlarda işgücü piyasasını domine edebilmektedir. Süreç, kentlerde işgücü piyasasında göçmenler ile vatandaşlar arasında veya göçmenlerin kendi aralarında rekabete de yol açabilmektedir (Yalçın, 2004: 29).

Göçmenler, kentlere yerleştikten sonra öncelikli olarak güvenliklerini sağlamayı hedeflemekte, ardından çalışma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelmektedir. Özellikle sanayi sektörü göçmenleri ucuz işgücü olarak değerlendirme eğilimindedir (Tekeli, 2008: 31). Kentlerde, sanayinin alt sektörlerinde çalışan göçmenler, kırsal alanda tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Göç, göçmenler aracılığıyla hem köy yaşamını hem de kent yaşamını etkilerken, bu etkinin kentlerde daha belirgin bir şekilde hissedildiği vurgulanmaktadır (Akşit, 1998: 26). Göçmenlerin kitlesel şekilde kentlere akın etmesi, sadece yetersiz altyapı ve konut ihtiyacına yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda sağlık, eğitim, ulaşım gibi birçok temel kamusal hizmetin etkili bir şekilde sunulamamasına, kent yaşamının kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Alterman, 2002: 15). Bu süreç, kent yöneticilerinin beklenmedik durumlara karşı esnek bir kentsel yönetim altyapısı benimseyerek önlem almaları gerektiğini, etkin bir göç politikasının uygulanmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Özellikle sınır bölgelerinde yer alan illerde, bu gerekliliğin güncel bir politika stratejisi olarak dikkate alınması ve kentsel planlamanın bu doğrultuda güçlendirilmesi gerektiği aşîkârdır.

Göç yönetimi kapsamında alınan önlemlerin bir parçası olarak, özellikle sınır bölgelerinde oluşturulan geçici barınma merkezleri önemli bir rol

oyunmaktadır. Göçmenler için oluşturulan barınma merkezleri, göçmenlerin temel barınma, sağlık, güvenlik ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan geçici çözümler olarak tasarlanmıştır. Bu merkezler, aynı zamanda göçmenlerin ihtiyaçlarına hızla yanıt verebilecek bir altyapı sunarak, krizin başlangıç döneminde toplumsal ve kentsel etkilerin azaltılmasına katkı sağlamıştır. Suriyeli göçmenler için oluşturulan barınma merkezleri, genellikle Suriye-Türkiye sınırında ya da sınıra yakın yerlerde konumlandırılmıştır. Göçlerin başlangıç sürecinde Hatay, dört çadırkent ve bir konteyner kent ile en fazla geçici barınma merkezine sahip il olmuştur. Bu bağlamda, Hatay’ı sırasıyla Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis ve Mardin takip etmiş, bu kentler barınma merkezlerinin yoğunlaştığı bölgeler arasında yer almıştır (AFAD, 2014: 19). Dış göçün etkileri, sınır illeri ile bazı büyük kentlerde daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Gaziantep, Hatay ve Kilis gibi kentler, büyük göçmen nüfusuna ev sahipliği yapmakta olup, bu durum sosyal tabakalaşma ve gettolaşma gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar, göç politikalarının şekillendirilmesinde öncelikli olarak ele alınmalıdır (Sönmez, 2016: 25). Barınma merkezlerinin sınır bölgelerinde yoğunlaşması, göçmenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde kentlerin yapısını doğrudan etkilemektedir. Eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin sağlanması, kentlerin ekonomik ve sosyal yapısıyla orantılı olarak düzenlenmekte, bu hizmetlerin, kentte yaşayan tüm bireyler için eşit vatandaşlık anlayışı çerçevesinde sunulması gerekmektedir. Göç politikalarının bu tür sosyal etkiler göz önünde bulundurularak hazırlanması, kentlerin sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin, ilgili kurumların, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini destekleyecek kapsamlı, uyumlu politikalar geliştirmeleri, toplumsal barışı sağlamak, kentlerin uzun vadeli kalkınmasını güvence altına almak adına büyük bir gereklilik arz etmektedir.

Göç hareketleri, kontrolsüz biçimde yeni yerleşim alanlarının oluşmasına neden olurken, göçmenlerin büyük bir kısmının düşük refah seviyesine sahip olması, kent çeperlerinde alt gelir gruplarına ait bölgelerde yerleşmeyi veya kentin düşük yaşam standartlarına sahip alanlarında konut ihtiyacını karşılamayı zorunlu hale getirmiştir. Öte yandan, daha az sayıda ve yüksek refah düzeyine sahip göçmenler, konut ihtiyaçlarını satın alma ya da kiralama yoluyla karşılamaktadır. Bu bölgelerdeki yoğun göç, artan talep doğrultusunda konut ve

kira fiyatlarında ciddi bir artışa yol açmış durum hem göçmenlerin hem de yerel halkın kaliteli ve nitelikli konutlara erişimini kısıtlamıştır (Negiz ve Yalçın, 2022: 108). Ayrıca süreç, kentsel altyapı ve sosyal yapı üzerindeki baskıyı artırarak, göç alan bölgelerdeki mevcut sorunların daha da derinleşmesine neden olmuştur.

Göçün yoğun olduğu bölgelerde, mekânsal dönüşümlerin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Göçmenler yoğunlaştıkları yerleşim alanlarında, kendi kültürlerini sürdürerek yaşamaktadırlar. Böylesi durum, göçmenlerin kent içinde kapalı topluluklar oluşturmaya yol açmakta ve uyum süreçlerini zorlaştırmaktadır. Göçmen nüfusun belirli bölgelerde yoğunlaşması, kentle bütünleşmeyen ikili yapılar ortaya çıkarmaktadır. Çoğunluğun ekonomik durumunun yetersiz olması, göçmenlerin kentlere yatırım yapmalarını engellemektedir. Bunun sonucunda, yerel halkın ihmal edilmesi ile birlikte göçmenlerin katma değer üretmemesi nedeniyle kentler, arada kalmış organizmalar olarak nitelendirilmektedir. Kitlesele göç ve göç olgusu, kentlerde yönetilemez süreçlere yol açabilmektedir bu tarz yönetim krizlerinin önüne geçebilmek için, iyi planlanmış bir göç politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. Göçmen nüfusunun yoğunluğunun yaratabileceği kentsel yönetim krizlerinin çözümü, özellikle göç mevzuatındaki düzenlemelerle sağlanmaya çalışılmaktadır (Bryson, 1981: 181).

Ekonomik ve siyasi etmenler tarafından yönlendirilen göç, kentin sosyal yapısında derin değişimlere neden olmakla kalmamakta, aynı zamanda kentteki birçok dinamiği de yeniden şekillendiren çok boyutlu bir süreçle beraberinde getirmektedir (Erder, 2018: 51). Göçmenler, yaşamlarını sürdürebilmek için kente yerleşirken, öncelikli ihtiyaçlarından biri sağlıklı konutlara sahip olma gereksinimidir. Ancak, göçün etkisiyle kentlerdeki konut talebi artarken, arz yetersizliği de insanların sağlıksız koşullarda yaşamalarına yol açmaktadır. Göçmenler, genellikle bir evi birden fazla kişinin paylaştığı yaşam alanlarına dönüştürerek, fiziksel koşulları kötü ve yaşam kalitesi düşük konutlarda barınma ihtiyaçlarını gidermektedir (Mattu, 2002: 16). Çoğunlukla, göçmenler kentlerin çöküntü bölgelerinde, düşük kirali konutlarda yaşamaktadır. Kiraların düşük olması, bu bölgeleri göçmenler için cazip kılmaktadır. Ancak, aynı evde birden fazla göçmen ailesinin yaşaması, gizli konut açığının oluşma riskini artırmaktadır. Konut kapasitesinin aşılması, yaşam kalitesini düşürmekte ve konforsuz, sağlıksız yaşam alanlarının artmasına neden olmaktadır. Bu durum,

konut piyasasında dengesizlikler yaratmakta ve yerel altyapı üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Göçmenlerin kentlere yerleşmesi, yalnızca konut ihtiyaçlarıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal uyum, güvenlik, eğitim ve sağlık gibi birçok alanda sorunları da beraberinde getirmektedir. Kentler, sanayileşme düzeyine bağlı olarak farklı gelişim seyri izlemekte olup, sanayi kentlerinde işgücü talebi yüksek olmakta ve bu ihtiyacın önemli bir kısmı göçmen işçiler aracılığıyla karşılanmaktadır. Ancak, göçmen kabulündeki artış, özellikle yoğun göçmen nüfusu bulunan kentlerde, altyapı ve kaynaklar üzerinde ek bir baskı oluşturmakta ve sosyal uyum, güvenlik gibi alanlarda ciddi zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Göçmenlerin kente olan akışı, yeni iş gücü piyasası fırsatlarının yaratılmasını zorunlu kılmakta ve yüksek istihdam olanakları arayan göçmenler için kenti daha çekici hale getirmektedir (Keleş, 1996: 114; Karaçor ve Güvenek, 2023: 153). Artan göç, özellikle benzer sosyo-kültürel özelliklere sahip grupların kentin belirli bölgelerinde yoğunlaşmasına ve dolayısıyla getto benzeri izolasyonların oluşmasına yol açmaktadır.

Getto kavramı, bir kentin diğer yaşam alanlarıyla bütünleşmemiş, izole olmuş, sosyal, kültürel ya da ekonomik açıdan ayrılmış alanlarını ifade etmektedir. Bu alanlar, benzer sosyo-kültürel özelliklere, yaşam tarzlarına sahip grupların ve toplumların bir araya gelerek oluşturdukları kümelerdir. Kentin çok boyutlu ve karmaşık yapısı içinde, bu tür sosyo-kültürel ve mekânsal ayrışma pratikleri, kentlere heterojen bir kimlik kazandırırken, getto benzeri alanlar da homojen ilişki ağlarıyla örülü mekânlar olarak ortaya çıkmaktadır. Gettolar, genellikle sosyo-ekonomik, etnik ya da dini benzerliklerin yoğunlaştığı, toplumsal ve mekânsal ayrışmayı pekiştiren, kentin diğer bölgelerinden ayrılmış yaşam alanlarıdır. Bu tür homojen yapılar, belirli bir topluluğun sosyo-kültürel dinamiklerini sürdürdüğü, kentin genel heterojen yapısı içinde sosyal olarak izole olduğu yerler olarak nitelendirilmektedir (Kavas ve Bilgiç, 2019: 55-57). Gecekondu mahallelerinde yaşayan göçmenler, kentsel ayrışmayı hızlandırarak gettoların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Göçmenlerin geleneksel aile yapıları, yaşam biçimleri, toplumsal yapının dinamikleriyle uyumsuzluklar oluşturmakta ve sosyal entegrasyonlarını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, göçmen nüfusun artması, yerel halk üzerinde ekonomik, sosyal baskılar oluşturmakta, iş

gücü piyasasında rekabeti artırmakta ve konut talebini yoğunlaştırmaktadır. Bu durum hem göçmenler hem de yerel halk için kaynak sıkıntıları ve sosyal gerilimleri derinleştirmektedir.

Göçmenlerin kentsel yaşamda karşılaştıkları en önemli zorluklardan biri, sosyal ve kültürel entegrasyonun yanı sıra eğitimde yaşanan aksaklıklardır. Özellikle göçmen çocuklarının okullaşma oranlarındaki düşüklük, bu gruptaki bireylerin eğitimsel olarak geri kalmasına ve kayıp bir nesil oluşmasına yol açmaktadır. Eğitimsiz bireylerin kentsel yaşama entegrasyonu zorlaşmakta, bu durum, kentsel kültürün nesilden nesile aktarılmasını engelleyerek toplumsal uyumsuzluk gibi potansiyel sosyal sorunların doğmasına zemin hazırlamaktadır (Türüt, 2015: 33). Bu noktada, göçmenlerin kente kendi kültür ve geleneklerini getirirken, aynı zamanda kentten de bazı kültürel argümanları öğrenmesi, kültürel bir etkileşimi başlatmakta, ancak bu etkileşim bazen kültürel çatışmalara yol açabilmektedir. Kentteki bu çatışma, geleneksel ve modern değerlerin bir arada var olmasının bir yansıması olarak nitelendirilmektedir (Bal, 2008: 106). Eğitim, göçmenlerin kentsel toplumsal yaşama uyumunun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Eğitimin, kentsel ve sosyal bütünleşmenin sağlanmasında, kentsel yaşamın sürdürülebilir bir şekilde gelişmesinde, daha kapsayıcı bir toplumsal yapının inşasında kritik bir öneme sahip olduğu açıktır. Eğitimdeki eşitsizlikler, göçmen nüfusun entegrasyonunu engellerken, aynı zamanda göçmenlerin ekonomik ve sosyal katkı sağlama kapasitelerini de sınırlamaktadır. Göçmenlerin büyük kısmı, iş gücü piyasasına giriş yapmak amacıyla kentlere yerleşmiş, sanayi sektöründe yoğunlaşmışlardır. Bu durum, kentlerin kalkınmasında önemli bir itici güç olsa da niteliksiz işlerde çalışan göçmenlerin sınırlı fırsatlarla karşılaşması, uzun vadede toplumsal ve ekonomik sorunlara yol açabilmektedir (Arı, 2003: 28). Avrupa ülkelerinde, özellikle iş gücü açığının kapatılması amacıyla göçmen işçilere yönelik talep artarken, ülkeler, aynı zamanda göçmenlerin kentsel sosyal yaşama entegrasyonunu destekleyen politikalar benimsemektedir. Dil eğitimi, mesleki beceri kazandırma programları ve sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, bu bağlamda büyük önem taşımaktadır. Bu tür uygulamalar, göçmenlerin topluma katkı sağlamalarını kolaylaştırırken, sosyal uyum ve kentsel aidiyet duygusunun güçlenmesine yardımcı olmaktadır (Kaya, 2013: 12).

Göçün kontrolsüz ve yoğun olduğu kentlerde, sosyal ve kültürel uyumsuzluklar meydana gelebilmekte, fiziksel ve sosyal yıpranma

gözlemlenmektedir. Göçmenlerin yerleştiği bölgelerde, altyapı, ulaşım ve konut arzı gibi temel kentsel sorunlar yaşanmakta, süreç kent yaşamının kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir. Göçmenler ile yerel halk arasında etkili iletişim kanallarının kurulması, sorunların çözülmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Kaygalak, 2009: 20). Göç, kentleşmeyi hem etkileyen hem de ondan etkilenen bir süreçtir. Göçmenler, kentin sosyal dokusunu etkileyebildiği gibi, kentler de göçmenlerin kültürel yapılarını şekillendirebilmektedir. Sürecin başarılı bir şekilde yönetilmesinde, yönetişim kanallarının işlevsel hale getirilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Kentsel Yönetişimin Şekillenmesinde Göçün Rolü

Günümüzde kentler, yalnızca çevresel yıkım, seller ve ekolojik felaketler gibi küresel sorunlarla mücadele etmekle kalmayıp, aynı zamanda devletlerarası insan hareketliliği ile de başa çıkmak zorundadır. Bu insan hareketliliği, 21. yüzyılda giderek büyüyerek kalıcı bir özellik kazanmıştır. Kentler, sınırlı yönetim kapasiteleriyle bu sorunlarla başa çıkmaya çalışmakta, altyapı, temel kaynaklar ve planlama süreçleri üzerinde sürekli bir baskı ortaya çıkmaktadır (Zapata-Barrero, 2024: 21). Göçün küresel bir olgu olması, yönetişim kavramı çerçevesinde ele alınmasına olanak tanımaktadır. Kent yönetişimi, çok düzeyli bir yönetişim yaklaşımını içermekte olup, ulusal ve uluslararası aktörlerin iş birliği yaptığı farklı düzeylerdeki stratejileri kapsamaktadır (Fakhoury, 2019: 1311). Kent yönetişimi, yerel düzeydeki karar alma süreçlerine çok düzeyli katılımı teşvik eden bir yapı sunmaktadır. Bu yapı yalnızca yerel yönetimlerin değil, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının, iş dünyasının ve bireylerin, kısacası kentsel yaşamla ilişkili tüm aktörlerin sürece dâhil edilmesine olanak sağlamaktadır. Bu tür bir katılım, kentin yönetiminde daha şeffaf ve demokratik bir tutum benimsenmesine; farklı paydaşların ihtiyaç ve görüşlerinin de dikkate alınmasına imkân tanımaktadır. Böylece kent politikalarının daha kapsayıcı, etkili ve sürdürülebilir hale gelmesi mümkün olmaktadır. Çok düzeyli katılım, yerel yönetimlerin daha iyi hizmet sunmalarını ve kentteki sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlara daha bütüncül çözümler geliştirmelerini sağlamak açısından kritik bir önem arz etmektedir.

Göç politikası belirli aşamalardan oluşan bir süreçtir. İlk aşamada, göçmen nüfus hareketliliğinin tespit edilmesi ve yabancıların kayıt altına alınarak göçün düzenli hale getirilmesi gerekmektedir. Bir sonraki aşamada ise göçmenlerin kente uyumunu artırmaya yönelik çeşitli faaliyetler yürütülmelidir. Bu süreçte, göçmenlerin kent yönetimine katılımı üst düzeyde sağlanmalıdır. Göç politikasının son aşamasında ise, uygulanan politikaların göçmenler tarafından anlaşılması ve benimsenmesi sağlanmalıdır. Politika yapıcılar, bu kriterler kapsamında göçün karmaşıklığını dikkate alarak, çok düzeyli kentsel yönetişim yaklaşımını süreçlere entegre etmeye çalışmaktadır (Zincone ve Caponio, 2006: 269). Göç politikası oluşturulurken, göçün olası riskleri ve maliyetleri detaylı bir şekilde analiz edilerek, sürdürülebilir ve etkili bir politika geliştirilmelidir. Uygulama sürecinde karşılaşılan risklerin azaltılması için, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının desteği önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, uluslararası düzeyde güçlü iş birlikleri ve ağlar kurulması, göç politikalarının başarıyla uygulanmasını sağlamak adına gereklidir. Bu ağların yerel ve ulusal düzeyde de desteklenmesi, küresel ve yerel düzeydeki aktörler arasında etkili bir koordinasyon sağlamaktadır. Göçmenlerin eğitim, sağlık, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra, kentsel aidiyet duygularının geliştirilmesi, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu hızlandırmakta ve kent yaşamına uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin yönetişim süreçlerine aktif bir şekilde dâhil edilmeleri, politikaların etkili bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamakta ve toplumsal uyumun güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır (Akbaş, 2012: 338).

Kentsel yönetişim, göç politikalarının uygulanmasında önemli bir kavram olup, yönetim süreçlerine odaklanarak, küresel ölçekte iyi yönetişim ilkeleri ve çok düzeyli iletişim ağları aracılığıyla kentsel politikaların şekillendirilmesini sağlamaktadır. Betts'in (2008) belirttiği gibi, kentsel yönetişim, sadece kent yönetimini şekillendiren bir model sunmakla kalmamakta, aynı zamanda yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki etkileşimleri de kapsayarak, çok düzeyli bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Bu anlayış, kent yönetiminde daha geniş bir perspektifin benimsenmesine imkân tanırken, aynı zamanda kentsel yaşamın çok boyutlu dinamiklerini anlamada önemli bir araç işlevi görmektedir. Kentsel yönetişim anlayışının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için, göç

politikalarının teknik ve idari yönlerinin gözden geçirilmesi, kamu hizmetlerinin geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu süreçte, kent yönetimleri ve sivil toplum kuruluşları, göçmenlerle birlikte toplumsal uyumu güçlendirerek kültürel çeşitliliği artıran yerel düzeydeki kentsel yönetim uygulamalarıyla sürece katkı sağlamaktadır (Özçürümez ve İçduygu, 2020: 254).

Göçmenlerin kent yaşamındaki rolleri, geleneksel ekonomik ve politik yaklaşımlarla ele alındığında, bu perspektifler onların uluslararası ekonomik bağlantılar aracılığıyla kapalı ve homojen alanlarda yaşadığını öne sürmektedir. Ancak bu bakış açısı, sosyo-kültürel faktörleri göz ardı etmektedir. Yeni yaklaşımlar ise göçmenlerin yalnızca ekonomik ve siyasi koşullardan değil, sosyal ve kültürel etkileşimlerden de etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu çok boyutlu perspektif, kentsel yönetişimde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve topluluk grupları gibi aktörlerin katkısını artırarak, göçmenlerin entegrasyonunu ve kentsel yaşamın iyileştirilmesini destekleyen daha kapsayıcı ve etkili stratejilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır (Karamişe, 2022: 1759). Kent yönetişimi, yerel katılım süreçlerine halkı daha fazla dâhil eden bir yapı sunmaktadır. Bu yaklaşım, yerel ve bölgesel aktörlerin göç politikalarının oluşturulması ve uygulanması süreçlerinde göçmenlerin aktif katılımını önceliklendirirken, merkezi yönetime ise göç politikalarının koordinasyonu görevini yüklemektedir (Bache ve Flinders, 2004: 97). 2011 yılından sonra Suriye’den Türkiye’ye göç eden yabancıların sorunları, valilik toplantılarında ele alınmaktadır. Bu toplantılar, ilgili tüm aktörleri bir araya getirerek sürece dahil etmekte ve kent yönetişimi açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır. Bu tür iş birliği mekanizmaları, farklı kurumsal aktörlerin birlikte çalışmasını sağlarken, göç yönetiminin daha etkin ve bütüncül bir şekilde ele alınmasına da olanak tanımaktadır. Ayrıca yerel düzeyde çözüm odaklı yaklaşımların benimsenmesi, göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklerken kentlerin uyum kapasitelerinin artırılmasına da katkı sunmaktadır. Kent yönetişimi, göçmenlerin yerel politikalara katılımını teşvik ederek, onların ekonomik ve sosyal yaşamda eşit koşullarda yaşamalarını sağlamaktadır (Kuhlman, 1991: 16). Bu kapsamda, göçmenlerin çalıştıkları sektörlerin desteklenmesi, yerel iş gücünün entegrasyonunu kolaylaştırarak yönetişim mekanizmasını güçlendirmektedir. Katılımcı yönetişim anlayışı, göçmenlerin sorunlarına yerinde çözüm bulma çabalarını ifade ederek onların kent yaşamına entegrasyonunu hızlandırmakta,

yerel destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, göçmenlerin toplumsal yaşama katılımını kolaylaştırmaktadır (Smyth ve Kum, 2010: 508).

Göç politikasının her aşamasında devletlerin etkisi belirgin olmakla birlikte, uluslararası kuruluşların da politika yapım sürecine dâhil olduğu gerçeği açıktır. Avrupa devletleri, göçün küresel boyutuna dikkat çekerek göç politikaları oluşturmaya çalışmaktadır. Devletler, sığınma hakkının evrensel bir hak olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulayarak, kentsel yönetişim süreçlerini şekillendirmektedir (Hampshire, 2016: 537). Göç kavramının günümüzdeki karmaşıklığı ve öngörülemeyen süreçleri, göç politikasının uygulanmasında uluslararası aktörlerin de sürece dahil edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, farklı kuruluşların katılımıyla şekillenen bir kentsel yönetişim anlayışına duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Ülke düzeyinde yapılan ortak çalışmalar, kentsel yönetişimi uluslararası kuruluşların katılımıyla çok düzeyli bir boyuta taşımaktadır. Ayrıca sürecin başarısı için, kentsel yönetişimin uygulanmasını denetleyecek kurumsal bir çerçeve oluşturulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir (Karacalar, 2018: 2426). Kent yönetişiminin en önemli unsuru, uygulama aşamasındaki yönetsel boyuttur. Türkiye’de, göç politikası oluşturulurken kentsel yönetişim yaklaşımı politika oluşturma sürecinde kullanılmaktadır (Öner, 2012: 579). Kentsel yönetişim kapsamında uygulanan bir göç politikası, ilgili politikanın başarısını önemli ölçüde artıracaktır.

Çok düzeyli kent yönetişimi, ulusal, yerel ve uluslararası aktörlerin katılımıyla etkili bir şekilde hayata geçirilebilmektedir. Uluslararası kuruluşlar, göçmenlerin ülkeye entegrasyonunu teşvik eden destekler sunmaktadır. Yerel düzeyde belediyeler ise, göçmenlerin fiziksel ihtiyaçları başta olmak üzere, vatandaşların ve göçmen nüfusunun entegrasyonunu sağlamak ve çok düzeyli kentsel yönetişimi uygulamakla ilgili çalışmaları yürütmektedir. Süreçte, göçmenler yerel düzeyde uygulanan katılımcı yönetim anlayışı sayesinde sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilmektedir (Aygün ve Memişoğlu, 2021: 136). Ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, kentsel yönetişimde iş birliğinin önemini savunmakta, en iyi şekilde uygulanması için uluslararası iş birliğini teşvik etmektedir. Bu çerçevede Türkiye’nin AB üyelik süreci ve göç alanında Avrupa devletleri ile yaptığı anlaşmalar, kentsel yönetişime önemli katkılar sağlamaktadır (Roman ve Pastore, 2018: 8). AB’nin, Suriyeli mülteci krizinin yönetimine yönelik Türkiye’ye sağladığı destek, kent yönetişiminin çok

düzeyle ve kapsayıcı yapısını güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'deki 3 milyondan fazla mülteciye yönelik geliştirilen yardım programları, yalnızca mültecilerin değil, aynı zamanda ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarının da kapsamlı ve eşgüdümlü bir şekilde karşılanmasını hedeflemektedir. 2016 yılında yürürlüğe giren mali yardım programı, göç yönetiminden sağlık, eğitim ve sosyo-ekonomik desteklere, belediyeler düzeyindeki altyapı yatırımlarına kadar çeşitli alanlarda kent yönetişimi uygulamalarına katkı sunmaktadır. Bu programın uygulanması, Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları (ECHO) tarafından yönlendirilirken, İstikrar ve Barışa Katkı Aracı (IcSP), Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) ve AB Güven Fonu (EUTF) gibi farklı finansman mekanizmalarıyla desteklenmektedir. Çok düzeyli ve çok paydaşlı bu yaklaşım, mülteci krizinin yönetiminde yalnızca acil ihtiyaçların karşılanmasına değil, aynı zamanda uzun vadeli entegrasyon ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma hususunda hizmet etmektedir (Öcal, 2022: 56). Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin düzeyi, kentsel yönetişimin politika süreçlerini belirlemektedir. Küresel bir kavram olan göçün kentsel yönetişim kapsamında değerlendirilmesi, uluslararası iş birliğini üst düzeyde tutarak politika üretmeyi gerektirmektedir. Türkiye'nin göç politikası anlayışı, uluslararası konjonktüre uygun ve kentsel yönetişim anlayışının politika yapım sürecinde etkin olarak kullanıldığı bir süreci yansıtmaktadır. Kent yönetişiminin uluslararası etkinlik düzeyi, politikaların başarısını doğrudan etkileyen bir faktördür (Özcan, 2018: 120).

Kentsel yönetişim, karmaşık ve çok boyutlu kentsel sorunlara etkili çözümler üretebilmek için disiplinler arası bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır. Bu yaklaşım, farklı disiplinlerden gelen çözüm önerilerini bir araya getirerek, kentlerin karşılaştığı yoksulluk, ekonomik eşitsizlik ve iklim değişikliğinin sosyal etkileri gibi sorunlara daha kapsamlı ve etkili çözümler sunmayı mümkün kılmaktadır. Ayrıca, bu çerçevede, göç yönetimi gibi karmaşık alanlarda 'gri alanlar' olarak tanımlanan belirsizliklere karşı yaratıcı ve yenilikçi çözümler üretmeyi teşvik eden bir yapıya sahiptir. Özellikle yerel yönetimler, merkezi yönetim birimlerine kıyasla daha fazla esneklik ve yenilik kapasitesine sahip oldukları için, yerel düzeyde bağlama özgü stratejiler geliştirme ve uygulama konusunda önemli bir avantaja sahiptir. Bu sayede, kentsel yönetişim yalnızca mevcut

sorunlara tepki veren bir süreç olmaktan çıkarak, proaktif ve sürdürülebilir bir yönetim modeline dönüşmektedir (Zapata-Barrero, 2024: 26-28). Türkiye’de dış göçün kentsel yaşam ve kamu hizmetleri üzerindeki etkileri incelendiğinde, bu proaktif yönetişim anlayışının, göçmenlerin entegrasyonu ve kentlerdeki yaşam kalitesinin artırılması açısından ne denli kritik bir rol oynadığı daha belirgin hale gelmektedir.

Türkiye’de Dış Göçün Kentsel Yaşam ve Kamu Hizmetleri Üzerindeki Etkileri

Küreselleşme süreci ve neoliberal politikaların benimsenmesi ile birlikte Türkiye, küresel düzeyde daha etkin bir rol üstlenmiştir. Ekonomik ilişkileri daha fazla çeşitlenmiş, dış ticaret hacmi artmış ve uluslararası yatırımların çekilmesi için uygun bir ortam yaratılmıştır. Özellikle 1980’lerden sonra uygulamaya konan serbest piyasa ekonomisi, özelleştirmeler ve dışa açılma stratejileriyle, küresel sermaye ile ilişkileri yoğunlaşmış ve iş gücü göçü bu süreçte önemli bir yer edinmiştir. Neo-liberal politikalar, iş gücü piyasasında esneklik yaratmış, düşük maliyetli iş gücü talebi artmış ve bu durum, Türkiye’yi göçmen işçileri çekme noktasında daha cazip kılmıştır. Ayrıca, Türkiye’nin AB ile gümrük birliği ve diğer ekonomik entegrasyon süreçleri, dışa açılmasını hızlandırmış ve göçmenler için iş gücü fırsatlarını artırmıştır. Bu doğrultuda Türkiye, dış göç konusunda aktif bir rol oynamakta olup, göçmenler genellikle kültürel ve sosyal bağlar nedeniyle ülkeyi tercih etmektedir. Göçmenlerin büyük bir kısmı, sanayi sektörü başta olmak üzere çeşitli sektörlerde istihdam edilmektedir (Tuna, 2014: 49). Göçmenler sadece ekonomik fırsatlar arayışıyla değil, aynı zamanda kentsel yaşamın sunduğu olanaklar nedeniyle de Türkiye’yi tercih etmektedir. Bu durum, özellikle Arap Baharı’nın ardından belirginleşmiş ve kentsel alanlarda belediyelerin, kamu hizmetlerini sağlama noktasında büyük zorluklarla karşılaşmalarına yol açmıştır.

Türkiye’nin güney sınırından kitlesel akınlarla gelen ve ülkede kalıcı olan göçmen nüfusu, özellikle kentlerde çeşitli sorunlara neden olmuştur. Göçmen nüfusunun yoğunlukta olduğu sınır kentlerinde bu sorunlar daha da belirgin hale gelmektedir. Göçmenlerin kentlere entegrasyonunun sağlanabilmesi için uluslararası göç örgütleriyle birlikte politikaların geliştirilmesi büyük önem arz

etmektedir. AB ülkelerinde göçmenlerin entegrasyonuna yönelik daha kapsamlı düzenlemeler yapılmaktadır. Avrupa’da göçmenler, kentlere yerleştirildikten sonra kayıt altına alınmaktadır (Murat ve Taşkesenlioğlu, 2009: 131). Kayıt altına alınan göçmenler hem yasal haklar hem de entegrasyon süreçleri ve yönetsel hizmetler açısından daha etkin bir şekilde yararlanabilme imkanına sahip olmaktadır. Türkiye özelinde ise, kentlerde belediyeler göçmenlere çeşitli hizmetler sunmaktadır. Ancak, göçmen nüfusun kentin genel nüfus sayımına dahil edilmemesi nedeniyle, belediyeler bu hizmetleri genel bütçeden pay almadan sağlamaya çalışmaktadır. Belediyeler, göçmenlere tüm belediye hizmetlerini sunarken, bütçeden pay alamadıkları için bu hizmetler kent belediyelerini karşılıksız borçlandırmaktadır. Kentlerdeki göçmen nüfusunun tam olarak bilinmemesi, kent yönetimlerin etkin politika geliştirmelerini zorlaştırmaktadır. Göçmen sayısının belirsizliği, belediyelerin hangi mali yükler altında hizmet verdiklerini bilmeden hareket etmelerine yol açmaktadır (ORSAM ve TESEV, 2015: 36). Bu durum belediyelerin kaynak yönetimini zorlaştırırken göçmenler ve yerel halk için sunulan hizmetlerin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır.

Göçmenlerin kentlere uyum süreçlerini şekillendiren önemli faktörlerden biri de çalışma hayatıdır; ancak süreç onları dil, kültür ve hukuk sistemi gibi farklılıklarla mücadele etmeye zorlamaktadır. İnsanlar iş bulma ve eğitim alma gibi gerekçelerle kentlere göç ettiklerinde, işgücündeki artış bazı sosyal sorunları hafifletirken, göçmenlerin işsizlikle karşılaşması, özellikle düşük gelirli gruplar için daha büyük ekonomik zorluklar doğurabilmektedir. Göçmenlerin sosyal durumlarındaki bozulma, kentsel uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Kornblum ve Julian, 2001: 51). Türkiye’de kentlerde, göçmen işgücünün büyük çoğunluğu niteliksiz olduğu için nitelikli işlerde istihdam edilememektedir. Bu durum, işsiz göçmen nüfusunun kentlerde kamu güvenliği açısından bir tehdit oluşturmasına yol açmaktadır. Göçmenler arasında özellikle kadınlar ve çocuklar, kentlerde yaşam mücadelesi veren kırılgan grupları oluşturmakta olup, kadın göçmenlerin kültürel normlar nedeniyle iş hayatına katılma konusunda isteksiz olmaları, onların kentli kimliklerinin gelişmesini engellemektedir. Göçmen kadınların mesleklerine ilişkin istihdam edilememe durumu, kent kimliğinin oluşumuna ve göçmenlerin sosyal uyumuna katkı sağlamamaktadır. Göçmenlerin kentsel uyum süreçlerine ve kent kimliğinin inşasına katkıları, ülkeye sağladıkları

katma değer ile ölçülmektedir. Göçmen kadın nüfusu, bu katma değer ölçütünün önemli bir parçası olarak nitelendirilmektedir (Ayata, 1998: 25).

Göçmen kadınların iş gücüne katılmalarını teşvik eden projelerin, kentsel üretkenliği artırma ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlama potansiyeli bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, göçün demografik yapı, iş gücü piyasası ve sosyal uyum gibi birçok değişken üzerinde etkili olduğu göz önüne alındığında, göçmen nüfusun sosyal ve kültürel uyum süreçlerinin desteklenmesi, kentsel sorunların çözümüne yönelik önemli bir fırsat sunmaktadır. (Ecevit ve Türkyılmaz, 2002: 47). Ancak, göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı kentlerde, hızlı kentleşmenin getirdiği sorunların yanı sıra, göçmen nüfusla ilgili uyumsuzluklar da kentsel yaşamı tehdit edebilmektedir. Sosyal ve kültürel uyumsuzluk, kentlerde sosyal erozyona yol açarak toplumsal çatışmalara neden olabileceği riski taşımaktadır. Göçmenler, kent kültürüne uyum sağlamakta zorlandıklarında ve kendi kültürel alışkanlıklarını sürdürmeye çalıştıklarında, bu durum kentsel yabancılaşma ve kültürel uyumsuzluk yaratabilmektedir. Sonuç olarak, bu tür sosyal sorunlar, kentsel yaşamın dinamizmini olumsuz etkileyebilmekte ve toplumsal tabakalaşmayı derinleştirebilmektedir (Küntay, 1997: 131).

Göçmenler için, yeni bir ülkeye yerleşmek ve yeni bir kentte yaşamak, başta barınma ve temel ihtiyaçların karşılanması olmak üzere çeşitli zorlukları beraberinde getirmektedir. Yeni bir kültüre ve yaşam tarzına adapte olamayan göçmenlerde, psikolojik ve sosyal sorunlar görülebilmektedir. Göçmenler, kendilerini yaşadıkları şehre ait hissetmezlerse, başka bir yere göç etmeyi ya da yer değiştirme imkânı varsa, ülkelerine dönmeyi planlayabilmektedirler (Gilmartin, 2008: 1839). Ancak bu durum, Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeliler için genellikle geçerli değildir. Zira Suriyeli göçmenler, kentsel yaşam ihtiyaçlarını ağırlıklı olarak ikamet ettikleri yerleşimlerde karşılayabilmektedirler.

Kent kültürünün önemli bir unsuru olan kentsel uyum ve birlikte yaşama alışkanlığı kazanma süreci, kentteki tüm bireyler için büyük bir önem taşımaktadır. Kentliler ile göçmenlerin, kent kültürünün çatısı altında bir araya gelerek birlikte yaşama alışkanlıklarını edinmeleri, uyum sağlama sürecinin temel unsurlarındandır. Göçmenlerin ve yerel halkın, uyum sağlama noktasında

bir arada yaşama alışkanlığı kazanmaları için kentsel uyumun sağlanması gerekmektedir (Görmez, 1991: 41). Bu bağlamda, göçmenlerin kente uyumlarını güçlendirecek faaliyetlerin hayata geçirilmesi ve kent kültürünün tanıtılması önemlidir. Kent kültürü, yalnızca eğitim kurumlarında öğretilmekle kalmamalı; sosyal ve kültürel etkinlikler aracılığıyla da göçmenlere aktarılmalıdır. Ayrıca, göçmenlerin kente aidiyet duygusunu geliştirebilmeleri için uygun kurumsal yapılar oluşturulmalıdır. Göçmen nüfusun kente olan bağlılığı, geldikleri yerle kurdukları ilişki düzeyine göre artmakta veya azalmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin geldikleri yerlerle olan sosyal ilişkilerini en aza indirdikleri ölçüde kentsel entegrasyon mümkün olabilmektedir. Ancak, göçmenlerin, geldikleri yerlerdeki sosyal ilişkilerini bir anda kesmeleri de mümkün değildir (Ersoy, 1985: 16). Göçmenlerin geldikleri yerlerdeki sosyal ilişkilerini devam ettirme ve kente uyum sağlama noktasında (Birk, 2024: 115) tarafından Suriyeli kadın göçmenlere yönelik yapılan bir alan araştırmasında elde edilen bulgular, göçmenlerin dil öğrenme sürecine karşı gösterdikleri isteksizliğin, entegrasyon süreçlerini olumsuz etkileyen önemli bir engel olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle kırsal alanlardan gelen ve kapalı toplumlar halinde yaşamayı tercih eden göçmen kadınlar, Türkçe öğrenmeye karşı direncini sürdürmekte ve yalnızca kendi topluluklarıyla etkileşimde bulunma eğilimindedirler. Bu durum, göçmenlerin dil bariyerini aşamamalarının ana sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Ancak, sağlanan dil kursları ve belediyeler tarafından sunulan destekler, bu kadınların dil öğrenme süreçlerini kolaylaştırmak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Yine de bu desteklerin etkinliği, göçmen kadınların dil öğrenmeye olan istek ve motivasyonlarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Birk, 2024: 115-116).

Suriye’li göçmen kadınlar arasında, kentlerden ve kırsal bölgelerden gelenler arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. Kentlerden gelen göçmen kadınlar, geçmiş yaşamlarında kentsel ortamlarda bulunmuş ve bu süreçte eğitim ve sosyal fırsatlardan daha fazla yararlanmışlardır. Bu deneyim, onların Türkiye’deki kentsel toplumla entegrasyonunu daha hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Buna karşın, kırsal kökenli göçmen kadınlar, daha geleneksel yaşam biçimlerine sahip olup, dil öğrenme ve toplumsal uyum sağlama konusunda genellikle daha düşük bir isteklilik sergilemektedirler. Söz konusu durum, kırsaldan gelen kadınların Türkiye’deki

kentsel yaşamla uyum sağlama süreçlerinde daha fazla zorluk yaşamalarına yol açmaktadır. Kentsel yaşamda bulunan ve genellikle daha yüksek eğitim seviyelerine sahip olan göçmen kadınlar, mevcut destekleri daha etkin bir biçimde kullanarak kent toplumuyla entegrasyon süreçlerine katılmakta, ancak kırsal kökenli kadınlar, dil öğrenme ve toplumsal entegrasyon konusunda daha az motivasyon göstererek bu süreçlerden daha sınırlı fayda sağlamaktadırlar. Sonuç olarak, kentli ve kırsal kökenli göçmen kadınlar, entegrasyon süreçlerinde farklı düzeylerde katılım ve motivasyon sergilemekte, iki grup arasında entegrasyon hızları ve isteklilikleri açısından belirgin farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Birk, 2024: 78-91). Kültürel değişim ve sosyal uyum, karşılıklı olarak gerçekleşen süreçler olduğundan göçmenlerin yerel halkla aynı dili konuşması, sorunların çözülmesinde önemli ilerlemeler kaydedildiğinin bir göstergesidir (Guay, 2015). Sosyal uyumun yüksek olduğu toplumlarda, aynı dili konuşma, katılım ve ortak kültürel değerlerde buluşma gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Entegrasyon düzeyinin düşük olduğu toplumlarda ise göçmenler kendilerini dışlanmış hissedebilmektedir. Şehirlerdeki yüksek uyum düzeyi, sosyal dayanışmayı artırırken, toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal hayata katılım üzerindeki kısıtlayıcı etkileri de gözlemlenebilmektedir. Bu bağlamda, kentsel bütünleşme açısından zaman zaman toplumsal bölünmeler yaşanabilmekte ve kentsel alanlarda ikili yapılar ortaya çıkabilmektedir.

Göçmenlerle kentte yaşayan halk arasındaki kültürel etkileşim, dinamik bir süreç olarak devam etmektedir. Uyum düzeyinin artmasıyla birlikte göçmenler, kent halkının kültürel normlarını ve değerlerini benimsemekte, böylece yerel halk tarafından daha fazla kabul görmektedirler (Redfield vd., 1936: 149). Uyum sorunu, sadece göçmenlerin kent halkını anlamasıyla değil, aynı zamanda kent halkının göçmenleri anlamaya çalışmasıyla karşılıklı olarak çözülebilecek bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır (Vijver vd., 2004: 217). Göç, doğru bir şekilde yönetildiğinde ülke için çeşitli avantajlar sağlayabilirken, kentsel göçün iyi yönetilememesi, başta güvenlik olmak üzere sosyal ve ekonomik sorunlara yol açabilmektedir. Bu süreçte, göç politikalarının yerel öncelikler göz önünde bulundurularak oluşturulması gerekmektedir (İltir, 2023). Kentsel mekânın yapısal özellikleri, bu mekânlarda yaşayan göçmenlerin kültürel etkileşimiyle doğrudan ilişkilidir. Kentsel mekân ile göçmen nüfus arasındaki etkileşim, mekân ve birey arasındaki güçlü bağları gözler önüne sermektedir. Bu

bağın kopması ise kentlerde yabancılaşmayı beraberinde getirmekte ve sosyal uyumsuzlukları derinleştirmektedir. Göç olayları, kent yaşamını etkilemekle birlikte mekânsal farklılıkları da giderek daha belirgin hale getirmektedir. Göçün yaşandığı kentlerde, yoksulluk oranı artmakta ve kentsel hizmetlerin etkinliği azalabilmektedir (Yenigül, 2005: 282). Göçmenlerin sosyal ve kültürel farklılıkları, kentsel mekâna uyum süreçlerinde önemli engeller teşkil edebilmektedir. Kente göç eden bireyler, yeni ortamlarında toplumsal uyum sağlamada, özellikle dil bariyerleri, kültürel farklılıklar ve yerel normlara adapte olma gibi zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu bağlamda, kent yöneticilerinin sağladığı destek, göçmenlerin uyum süreçlerinin hızlanmasında ve yaşam kalitelerinin artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, göçmenler, geldikleri yerlerin sosyal ve kültürel alışkanlıklarını da beraberlerinde taşımakta, bu alışkanlıkları yeni kentsel ortamlarına entegre etmeye çalışmaktadırlar. Bu durum, bazen yerel halkla uyumsuzluklar yaşanmasına ve toplumsal gerilimlere yol açabilmektedir. Öte yandan, uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanan destekler, kent yöneticileri üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Bu baskı, aynı zamanda göçmenler arasında daha güçlü bir dayanışma ve birlik duygusunun oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Kaya, 2000: 37).

Göçmenler, kent yönetiminde ve karar alma süreçlerinde yer almak istemekte aksi durumda bu süreçlerde dışlanmışlık hissi, onları ötekileştiren bir etki yaratmaktadır. Göçmenlerin yönetsel karar alma mekanizmalarında yer alma istekleri, göç olgusu sürdükçe önemli bir gündem maddesi olarak kalacaktır. Göçmenler, göç etme ve kentlere yerleşme sürecinde karşılaştıkları zorlukların yanı sıra, kentlerde yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanmışlık hissi nedeniyle de olumsuz etkilenmektedirler (Maalouf, 2009: 172). Söz konusu olumsuzlukların üstesinden gelmek için, göçmenlerin kültürel seviyelerinin artırılması ve iletişim kanallarının açık tutulması önemlidir, çünkü bu durum göçmenlerin kentle olan bağlarını güçlendirmektedir. Farklı ülkelerden gelen bireylerin yaşadığı kentlerde sağlıklı kültürlerarası etkileşim, kente güçlü bir dinamiklik kazandırmaktadır. Göçmen nüfusla başarılı bir iletişim kurulması, kentsel yaşamda kültürel aktarımın güçlenmesine ve kentlerin daha dinamik bir hale gelmesine yardımcı olmaktadır (Kartarı, 2006: 22). Bu bağlamda, sağlıklı iletişim kurulması konusunda kent yöneticilerinin faaliyetleri önemli bir etken olmasına rağmen, göçmenlerin kendilerinin bu konuda istekli olmaları da büyük bir önem

taşımaktadır. Bu istek, entegrasyon süreçlerinin başarısını ve göçmenlerin kentsel yaşamla uyum sağlamalarını doğrudan etkileyen bir faktördür. İstek ve uyum sürecindeki zorlukların eksikliği, aynı zamanda göç eden nüfusun kentlerde kayıt dışı kalmasına ve bunun sonucunda güvenlik risklerinin artmasına, suç oranlarının yükselmesine neden olabilmektedir.

Kentlerdeki göçmenler, geldikleri ülkelerdeki aile bağlarını geride bıraktıkları için sosyal uyumsuzluk da yaşamaktadır. Göçmen nüfus arasındaki sosyal bağların zayıflığı, depresyon ve diğer psikolojik rahatsızlıklara yol açabilmekte ve bu psikolojik sorunlar, kentteki suç oranlarına yansyarak, artmasına sebep olmaktadır (Özgen, 2010: 67). Bu psikolojik ve sosyal sorunların önlenmesi amacıyla, göçmen nüfusun düzenli olarak izlenmesi ve güvenlik önlemlerinin artırılması gerekliliği, Suriyeli göçmenler için belirlenen yasal düzenlemelerde göz önünde bulundurulmuştur.

Suriyeli yabancıların kayıt altına alınması ve güvenlik tedbirlerinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, ikamet ettikleri şehirlerin dışına izinsiz seyahat etmeleri yasaklanmıştır. Bu çerçevede, 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren 'Geçici Koruma Yönetmeliği,' Suriyeli göçmenlerin statülerini düzenleyen temel bir hukuki çerçeve sunmaktadır. Söz konusu yönetmelik, *Geçici Koruma* kapsamına alınacak kişilerin hak ve yükümlülüklerini, kayıt süreçlerini, ülkede kalış koşullarını ve uygulanabilecek sınırlamaları ayrıntılı bir şekilde düzenlemektedir. Yönetmeliğin hükümlerine göre, göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi, eğitim olanakları, iş piyasasına katılım, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık desteği gibi haklar, yalnızca ikamet ettikleri şehirlerde mevcut kaynaklar dâhilinde sağlanması gereken haklar olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 21. maddesinde, kayıt işlemlerini tamamlamamış ve kimlik kartı edinmemiş yabancıların yalnızca bulaşıcı ve salgın hastalıklara yönelik sağlık hizmetleri ile acil sağlık hizmetlerinden yararlanabileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca, 31. maddede, tercümanlık hizmetlerinin ücretsiz olarak sunulacağı açıkça düzenlenmiştir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014). Bu yönetmelik, göçmenlerin temel haklarına erişimini temin etmeyi ve göç yönetimi süreçlerinde bütüncül bir yaklaşım geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Dış göçler kentsel yaşam üzerinde ciddi baskılar oluşturmakta ve bu baskılar çeşitli toplumsal değişimlere neden olmaktadır. Suriye’deki iç karışıklık

ve güvenlik sorunları, göç olgusunu tetiklemiş, Orta Doğu'dan gelen göçmenler, güvenli ve daha iyi bir yaşam arayışıyla Türkiye'ye yönelmiştir. Türkiye, Avrupa'ya geçiş için bir transit ülke olarak görülse de kentlere kalıcı olarak yerleşen göçmen nüfusuyla önemli bir dönüşüm süreci geçirmektedir. Bu dönüşüm, kentlerdeki sosyal güvenlik algılarında değişikliklere yol açarken, öngörülemez toplumsal süreçleri beraberinde getirmektedir. Göç politikalarının bu tür öngörülemez süreçleri ortadan kaldıracak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Gök, 2016: 7). Kentin sosyal ve kültürel karmaşıklıkları göz önünde bulundurularak, göçmenlerin kültürel uyumunu ve ekonomik entegrasyonunu hedefleyen politikaların güçlendirilmesi, yönetim süreçlerini daha verimli hale getirecektir (Demirhan ve Aslan, 2015: 24). Kent yaşamını sosyal açıdan etkileyen göç, kentsel yapıyı dönüştürerek, mekânsal organizasyonun yeniden şekillenmesine yol açmaktadır. Dış göç, çeşitli nedenlerle gerçekleşmekte ve kente entegre olan göçmen nüfus, bu dönüşümü pekiştirmektedir. Göç yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi, yalnızca yerel düzeyde değil, ülke genelinde de olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Göçmenler, kentle kültürel etkileşimde bulunarak toplumsal sinerji yaratırken, bu etkileşim aynı zamanda toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayabilmektedir. Ancak, kentle kültürel ve sosyal uyum sağlamakta zorluk çeken göçmen nüfus, kentsel alanda ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların derinleşmesine neden olabilir. Bu bağlamda, Göç İdaresi Başkanlığı'nın yürüttüğü politikalar ve kentsel uyum girişimleri, göçmen nüfusun entegrasyon süreçlerini daha sağlıklı bir şekilde yönlendirerek, kentlerin sosyal ve kültürel yapılarında meydana gelebilecek olumsuz etkileri azaltmayı hedeflemektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı: Politikalar ve Kentsel Uyum Girişimleri

Göç hareketlerini anlamak için, ülkelerin stratejik ve jeopolitik konumları ile uluslararası arenadaki pozisyonlarını göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Hollifield, 2012: 2). Türkiye'nin coğrafi konumu, bu bağlamda önemli bir rol oynamaktadır; çünkü stratejik bir geçiş noktası olarak, göçmen hareketlerinden doğrudan etkilenmekte ve bu kapsamda süreci şekillendiren uluslararası anlaşmalar ile kurumsal deneyimleri dikkate alarak göç mevzuatını oluşturmaktadır. Özellikle Cenevre Sözleşmesi'nin belirli çekincelerle kabul

edilmesi, kitlesel göç ihtimali bulunan ülke açısından, uluslararası yükümlülüklerin sınırlandırılmasına olanak tanıyan önemli bir önlem olarak öne çıkmaktadır (Kaya ve Eren, 2014: 58). Bu bağlamda, yoğun göç hareketlerinin etkili bir şekilde yönetilebilmesi, sağlam bir yasal ve kurumsal altyapıyı zorunlu kılmaktadır (Tekelioğlu vd., 2015: 23).

Türkiye'nin AB üyelik süreci ve kitlesel göç akınlarıyla karşılaşması, 2000'li yıllardan sonra yasama çalışmalarının hız kazanmasına neden olmuştur. Bu çalışmalar, 2013 yılında TBMM’de kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile önemli bir aşamaya gelmiştir. Meclisteki partiler arasında geniş bir uzlaşa ile kabul edilen bu kanunun uygulayıcısı olarak, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 2013 yılında kurulan bu genel müdürlük, 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 2021'de Göç İdaresi Başkanlığı statüsüne yükseltilmiştir. Göç İdaresi Başkanlığı, merkez, yurt dışı ve taşra teşkilatlarıyla birlikte göç mevzuatının uygulayıcısı konumunda yer almaktadır. Yabancıların ikamet, uluslararası koruma, geçici koruma ve sınır dışı işlemlerini düzenleyen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde, kurumsal yapıyı oluşturan Göç İdaresi Başkanlığı, sürecin etkin bir şekilde işlenmesini sağlamaktadır (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2067).

Göçün yönetimine uluslararası ve ulusal paydaşların katılımı, Göç İdaresi Başkanlığı'nın koordinasyonunda yürütülmektedir. Türkiye, uluslararası paydaşlarla ortak vize ve göç politikaları belirleyerek, göçün kaynağında çözülmesini hedeflemektedir (Duvell, 2014: 43). Göç İdaresi Başkanlığı, göçün yönetilmesinden sorumlu bir kurum olarak, göç politikasının oluşturulmasına ve uygulanmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Göç alanında mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütmekte ve Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izleyip koordine etmektedir. Başkanlık, göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmenin yanı sıra, 19 Eylül 2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu çerçevesinde Bakanlığa verilen görevleri yerine getirmektedir. Ayrıca, insan ticareti mağdurlarının korunması, Türkiye’de bulunan vatansız kişilerin tespiti ve bu kişilerle ilgili işlemler, uyum süreçleri ve geçici koruma uygulamaları gibi kritik alanlarda görev yapmaktadır. Düzensiz göçle mücadele kapsamında kolluk birimleri ve diğer ilgili kamu kurumları arasında koordinasyon sağlayarak tedbirler geliştiren başkanlık, alınan

tedbirlerin uygulanmasını da takip etmektedir. Kamu kurumlarının göç alanındaki faaliyetlerinin programlanması ve projelendirilmesi süreçlerine destek olarak, uluslararası standartlara uygun projelerin yürütülmesini sağlamaktadır. Bu görevlerin yanı sıra, mevzuatla verilen diğer sorumlulukları da yerine getirmektedir (GİB, 2024a). Söz konusu görevler kapsamında Göç İdaresi Başkanlığı’nın geniş ve çok boyutlu görev alanı, Türkiye’nin göç yönetimi sürecinde ulusal ve uluslararası standartlara uyum sağlamayı hedefleyen proaktif bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı, karşılaştığı çeşitli göçmen yapılarıyla ilgili tespitlerde bulunmakta ve bu yapıları izlemektedir. Düzenli göçmenler, ülkeye yasal yollarla giriş yaparak, ikamet izni ile yasal olarak kalış sürelerini sürdüren yabancıları kapsamaktadır. Uluslararası koruma başvuru belgesine sahip göçmenler ise, siyasi baskı ve zulüm gibi nedenlerle ülkelerinden üçüncü bir ülkeye sığınan kişilerdir. Geçici korumaya sahip yabancılar ise, Türkiye’nin Birleşmiş Milletler’den faydalanarak belirlediği ve Cumhurbaşkanı kararnamesi ile verilen bir statüye sahiptir. Ülkeye yasa dışı yollarla giren ve kentlerde yaşayan yabancılar ise düzensiz göçmen olarak tanımlanmaktadır. Düzensiz göçle mücadele etmek ve göçü düzenli hale getirmek, göç politikasının uygulayıcı aktörlerinin görevleri arasında yer almaktadır (Çelik, 2015: 67).

Düzensiz göçle mücadele faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yürütmek amacıyla, 15 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Bu yapının geliştirilmesi ve daha kapsamlı bir organizasyonel yapı oluşturulması amacıyla, 29 Ekim 2021 tarihli ve 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Göç İdaresi Başkanlığı çatısı altında Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü ihdas edilmiştir. Söz konusu Genel Müdürlüğün görev ve sorumlulukları, ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile şu şekilde tanımlanmıştır: Düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek: Türkiye’ye yönelik veya Türkiye üzerinden gerçekleşen düzensiz göç akışını kontrol etmek ve yönetmek amacıyla gerekli idari ve operasyonel süreçleri organize etmek. Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye’nin göç yönetimindeki kapasitesini artırmayı ve düzensiz göç kaynaklı sorunlara etkili çözümler geliştirmeyi hedefleyen temel bir yapıda oluşturulmuştur. Bu bağlamda

kurum gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde iş birliğini güçlendirerek göç yönetimine katkı sağlamaktadır (GİB, 2024a).

Göç İdaresi Başkanlığı, kentsel uyumu artırmak ve göçmenlerin yerel halkla daha iyi bir entegrasyon sağlaması amacıyla, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi yerel paydaşlarla iş birliği yaparak çeşitli uyum programları yürütmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı'na bağlı Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı, kentlerdeki göçmenlerin uyumunu sağlamak ve kamu düzenini temin etmek adına kritik görevler üstlenmektedir. Başkanlık 2018 yılında, 2018-2023 yıllarını kapsayan Uyum Strateji ve Ulusal Eylem Planını yayınlamıştır. Plan Türkiye’nin göç yönetiminde toplumsal uyumun sağlanmasını hedefleyen çok boyutlu ve kapsamlı bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Strateji belgesinde, toplumsal uyumdan sağlığa, eğitimden iş gücü piyasasına kadar geniş bir alanda göçmenlerin entegrasyonunu destekleyen politikalar geliştirilmiştir. Özellikle katılımcılık, ayrımcılık yapmama, açıklık ve şeffaflık ilkeleri çerçevesinde hazırlanmış olan bu plan, farklı paydaşların sürece dahil edilmesiyle uygulama aşamasında ortak bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir (GİB, 2024b). Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı, ihtiyaçları göz önünde bulundurarak, göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik entegrasyonunu destekleyen çok boyutlu bir çerçeve sunmuş ve ayrımcılık yapmama, açıklık ve şeffaflık gibi ilkeleri temel alarak hedeflerin gerçekleşmesini sağlamayı amaçlamıştır.

Göçün yönetimi için illerde, taşra teşkilatları olarak İl Göç İdaresi Müdürlükleri kurulmuştur. Bu müdürlüklerin, kentte yaşayan göçmenlerin sosyal ve kurumsal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik önemli görevleri bulunmaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015: 46). Kentlerin yoğun göç olaylarından daha az etkilenebilmesi için etkin bir şekilde göçün yönetilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, Göç İdaresi Başkanlığı, illerin sosyal ve kültürel özelliklerini göz önünde bulundurarak, göç politikasını belirlemeli ve uygulanmasını sağlamalıdır (Ürek, 2017: 202). Göç İdaresi Başkanlığı'nın taşra teşkilatı olarak kurulan il müdürlükleri, geniş bir görev alanına sahiptir ve göç yönetiminin yerel düzeyde etkin bir şekilde yürütülmesinde kritik rol oynamaktadır. İl müdürlükleri, düzenli ve düzensiz göç, uluslararası koruma, geçici koruma, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması gibi konularla ilgili iş ve işlemleri yürütmekte; geri gönderme merkezleri, kabul ve

barınma merkezleri, insan ticareti mağdurları sığınma evlerinin işleyişini koordine etmektedir. Ayrıca, göçmenlerin haklara erişimini sağlamak için kamu kurumlarıyla iş birliği yapmak, uyum süreçlerini desteklemek, göçmenlerin sosyal, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarını karşılamak ve göç yönetimiyle ilgili veri toplama, analiz, izleme, proje geliştirme faaliyetlerini yürütmek gibi sorumluluklara sahiptir. Bu görevler, il müdürlüklerinin göçmenlere yönelik kapsamlı ve insan odaklı bir hizmet sunmasını sağlamaktadır (GİB, 2024c). Kanununun verdiği görevler doğrultusunda, İl Göç İdaresi Müdürlükleri, kentte yaşayan göçmenler için uyum faaliyetleri yürütürken, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler de bu uyum programlarında yer almakta ve çeşitli kurslar düzenlemektedir. Bu kurslar, göçmenlerin kentin yönetimini, kültürünü ve sosyal yapısını öğrenmelerine fırsat sunup (Kutlu ve Kahraman, 2017: 16), kentteki göçmen nüfus ile yerel halk arasındaki uyum düzeyinin artırılmasını, etkileşimi ve iletişimin güçlenmesini dolayısıyla sosyal uyumun pekişmesini sağlamaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın araştırma birimleri ve üniversiteler, kentsel göçün yönetimi konusunda kapsamlı araştırmalar yapmaktadır. Kentin özelliklerine göre yapılan akademik analizler, göçle ilgili sorunların çözümüne yönelik önemli bir potansiyel taşımaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlükleri, göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılayan ve uyum düzeylerini artıran uygulamalarıyla kentsel göçün yönetilebilir hale gelmesini sağlamaktadır (Gönülaçan ve Çolak, 2017: 2316-2331).

Göç olayları, kentlerin dinamiklerini doğrudan etkilerken, göçmenlerin kentlerde yaşamaya devam etme arzusu, göç politikalarının uygulama aşamalarının büyük ölçüde kentlerde gerçekleştiğini göstermektedir. Merkezi yönetimlerin belirlediği politikalar yerel düzeyde uygulanmakta; kentteki göçmen sayısına göre yerel yönetimlere ayrılacak bütçe, hizmetlerin verimliliği ve sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Yerel aktörlerin göç politikası uygulama sürecine aktif bir şekilde dâhil edilmesi, bu süreçlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayacak kritik bir adımdır (Bahçeci ve Uzun, 2017: 199). Göç politikaları oluşturulurken, uluslararası aktörlerin yaklaşımları incelenmeli, ulusal düzeyde politikalar netleştirilmeli ve kentte yaşayan halkın öncelikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, göçmenlerin sorunlarının çözümünde uluslararası iş birliği ve deneyim paylaşımı büyük önem taşımaktadır. Dünyada en çok göç alan ülkelerden biri olan Türkiye, yerel halk ile göçmenler arasındaki

uyumu artıran bir göç yönetimi anlayışını benimseyerek, kentlerde göçle ilgili sorunların çözümünde ve stratejik alanda önemli avantajlar elde etme potansiyeline sahiptir (Balta ve Sert, 2023).

Göç İdaresi Başkanlığı’nın, göç yönetimi sürecinde yerel aktörlerle iş birliği yaparak ve göç politikalarının uygulanmasını koordine ederek temel işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirdiği doğru bir tespit olmakla birlikte, bu sürecin daha da iyileştirilebilmesi için birkaç önemli nokta öne çıkmaktadır. Öncelikle, yerel aktörlerle olan iş birliğinin daha şeffaf ve katılımcı bir hale getirilmesi gerekmektedir. Yerel düzeyde uygulama sürecinde yaşanabilecek farklılıklar ve yerel dinamikler, merkezi yönetimin planlarına uyum sağlama konusunda zorluklar çıkarabilme potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, daha esnek ve yerel ihtiyaçlara duyarlı bir politika yaklaşımının benimsenmesi, göçmenlerin daha etkin bir şekilde entegrasyonunu destekleyecektir. Ayrıca göç yönetiminin sadece yerel aktörlerle değil, aynı zamanda göçmen topluluklarıyla da daha güçlü bir iş birliği içerisinde olması, daha sağlıklı bir geri bildirim mekanizması oluşturacak ve göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin etkinliğini artıracaktır. Burada göçmenlerin entegrasyona yönelik süreçlere dahil olması, bu konuda istekli davranmaları da önem arz eden önemli bir husustur. Sonuç olarak, göç politikalarının sürekli olarak gözden geçirilmesi ve adaptasyon sürecine dahil edilmesi, bu alandaki başarıyı sürdürülebilir kılacaktır.

Sonuç

Göç, insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır ve insan topluluklarının gelişiminde sürekli bir olgu olarak varlığını sürdürmüştür (Fidan, 2019: 15). Günümüz medeniyetlerinin inşasında temel bir rol oynayan göç, toplumsal yapıları doğrudan şekillendiren bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak göç özgürlüğü, tarih boyunca genellikle göz ardı edilmiş ve bazı çevreler tarafından reddedilmiştir. Monarşiden demokrasiye geçiş sürecinde bu özgürlüğe yeterince önem verilmemesi, ulus-devletler için önemli bir sorun teşkil etmiştir. Sınırları kesin çizgilerle tanımlanan ulus-devlet modeli, özellikle düzensiz göç kaynaklı sorunlarla karşı karşıya kalmış ve göçü bir güvenlik meselesi olarak ele almıştır (Mangır ve Sert, 2022: 82). Bu durum, ulus-devletlerin egemenliklerini koruma çabasıyla göçün insani boyutunun çoğu zaman göz ardı edilmesine yol açmıştır.

Böylece, göçün sadece güvenlik ve kontrol meselesi olarak görülmesi, aynı zamanda toplumsal uyum ve insan hakları gibi daha geniş perspektifleri sınırlamıştır. Günümüzde benimsenen yeni yaklaşımlar, göçmenlerin yalnızca ekonomik ve siyasi koşullardan değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamlardan da etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu çok boyutlu anlayış, kentsel yönetişimde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve topluluk grupları gibi aktörlerin iş birliğiyle daha kapsayıcı ve etkili stratejilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Böylece, göçün insani boyutu ön plana çıkarılarak, yalnızca güvenlik veya ekonomik bir mesele olarak ele alınmasının ötesine geçilmekte ve toplumsal uyumun güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Anadolu coğrafyasının tarihsel olarak göç alan bir bölge olması, Türkiye’yi farklı dönemlerde kaynak ülke, transit ülke veya hedef ülke konumuna getirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuyla birlikte göç, ülkenin önemli bir gündem maddesi haline gelmiş ve bu alanda çeşitli politikalar geliştirilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye’de göçle ilgili ilk yasal düzenleme olan İskân Kanunu kabul edilmiştir. 2011 yılı sonrasında ise, Suriye’deki iç savaşın etkisiyle Türkiye’ye gelen göçmen sayısı büyük ölçüde artmış, bu da ülkeyi göç yönetiminde yeni adımlar atmaya yöneltmiştir. Bu doğrultuda, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kabul edilmiş ve Göç İdaresi Başkanlığı kurularak alanda kurumsal bir yapı oluşturulmuştur. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, yerel yönetimlere yönelik bir değerlendirme içermemekle birlikte, kentler uygulama alanı olarak belirlenmiştir. Göçmenlerin kentlerdeki nüfus yoğunlukları ve kentsel kamusal hizmetlere olan ihtiyaçlarının farklılaşması, göç yönetimi sürecinde kentleri en önemli mekânsal ölçek olarak konumlandırmaktadır.

Göç olgusu, karmaşık ve öngörülemez süreçler barındırmaktadır. Kentsel yönetişim, bu süreçlerin daha etkili bir şekilde yönetilmesini sağlayarak, göçmenlerin kente uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Göçmenlerin adaptasyonu, göç politikasının çift yönlü bir süreci olarak ele alınmalı hem yerel halkın hem de göçmenlerin hakları yerel yönetimler tarafından eşit bir şekilde korunmalıdır. Son yıllarda Türkiye, yoğun dış göç hareketleri nedeniyle kentlerinde önemli sosyoekonomik dönüşümler ve baskılarla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, özellikle altyapı, eğitim ve sağlık gibi temel alanlarda kapasite sorunlarına yol açmakta ve kent yönetiminin hizmet sunma kapasitesini

zorlamaktadır. Artan nüfus, öncelikle konut ihtiyacı ortaya çıkarırken, eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinde kaynak yetersizliklerine sebep olmaktadır. Bu bağlamda, merkezi ve yerel yönetimlerin göçmen nüfusuna yönelik daha etkin ve kapsayıcı politikalar geliştirmesi büyük bir gereklilik arz etmektedir. Göç yönetiminde sürdürülebilir ve adil çözümler üretilmediği takdirde, kent sakinleri ile göçmenler arasındaki sosyal uyum sorunları kaçınılmaz hale gelecek ve bu durum kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir.

Kentsel yönetişim, göçmenlerin haklarının güvence altına alındığı, aynı zamanda uluslararası kuruluşlarla çok düzeyli bir iletişim içerisinde geliştirilen politika süreçlerini kapsamaktadır. Uluslararası kuruluşlar, ülkelerin göç politikalarını yerel yönetimler düzeyinde hayata geçirmeleri ve bu politikaları yasal düzenlemelere entegre etmeleri için gerekli desteği sunmaktadır. Kentlerin kültürel ve sosyal yapısını dikkate alarak geliştirilen göç politikaları, daha etkin sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, kentin kimliğini ve yerel halkın çıkarlarını korurken, göçmenlerin haklarının da korunması ve kentsel yönetişim alanında etkili politikaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Her kentte farklılık gösteren sosyal ve kültürel dokuyu göz önünde bulundurarak yapılan çalışmalar, bu etkileşimi sağlıklı bir şekilde yönetmeye yöneliktir. Devlet, göç politikasını şekillendirirken, kentlerin özgün dinamiklerini dikkate alarak çok düzeyli bir iletişim çerçevesinde bu politikaları uygulamaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Göç İdaresi Başkanlığı ile yerel yönetimler arasında, kentsel uyumu sağlamaya yönelik ortak projeler imzalanmaktadır.

Göçmenlerin kente uyumunun sağlanması ve sosyal bütünlüğün korunması, sürdürülebilir bir kentsel yaşamın inşa edilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Uyum sürecinin etkin bir şekilde yönetilmesi hem göçmenler hem de yerel halk için karşılıklı faydalar yaratacak ve sosyal uyumu teşvik edecektir. Özellikle göçmenlerin yerel kültürel değerlerle uyum içinde olması, toplumsal gerilimleri azaltırken göçmenlerin kentsel aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Bu süreç, aynı zamanda göçmenlerin kentin sosyal ve ekonomik yaşamına katılımını teşvik etmekte ve kentin demografik ve ekonomik gelişimine katkı sağlamaktadır. Başarılı bir şekilde uygulanan uyum politikaları, kentlerdeki kültürel çeşitliliğin bir arada yaşamasını sağlarken, bu çeşitlilikten yararlanarak kentlerin sosyal dayanıklılığını da artırmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, artan göç hareketleri karşısında kapsamlı ve yenilikçi politikalar geliştirerek önemli

kazanımlar elde etmiştir. Bu süreçte, Göç İdaresi Başkanlığı gibi kurumlar, göçmenlerin kayıt altına alınmasından uyum süreçlerinin etkin bir şekilde yönetilmesine kadar geniş bir yelpazede kritik roller üstlenmiştir. Ayrıca, uyum sürecindeki gerekli politika önceliklerini doğru tespit etmek ve planlı bir şekilde süreci yönetmek amacıyla Uyum Strateji Eylem Planı yayınlanmıştır. Türkiye'nin kurumsal altyapısı, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki iş birliğini güçlendirerek göçmen nüfusunun sürdürülebilir entegrasyonuna olanak tanımaktadır. Yeni göç politikalarının geliştirilmesi, özellikle kültürel farkındalık programları, istihdam destek programları, uyumu hedef alan okul programları ve toplumla entegrasyonu amaçlayan sosyal faaliyetler gibi politikalar aracılığıyla, göçmenlerin kent yaşamına katkıları artırılacak ve sosyal uyum pekiştirilecektir.

Göçmenlerin uyumuna odaklanan kapsayıcı kentsel politikaların geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal barışın inşası açısından kritik bir öneme sahiptir. Kentler sosyal uyum projelerine yatırım yapma ve daha etkili bir göç yönetimi oluşturabilmek amacıyla konut ve altyapı kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca, yerel yönetimlerin kültürel entegrasyon ve istihdam olanakları yaratmak için sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Bu sayede, göçmenlerin kentle entegrasyonu sağlanırken, Türkiye'nin göç yönetiminde daha dayanıklı bir yapıya sahip olması mümkün olacaktır.

Türkiye, dünyanın en fazla göçmen alan ülkelerinden biri olarak, kentlere özgü bir göç politikasının uygulanmasına duyulan ihtiyacı giderek daha fazla hissetmektedir. Göç, kentlerin gündemini sürekli olarak meşgul etmeye devam etmekte ve Türkiye’de son dönemde göç politikası algısı değişim göstermektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimler ile göçmenler arasında çok boyutlu ilişkiler geliştiren bir politika anlayışına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Göç politikalarının bu çok boyutlu kentsel ilişkiler çerçevesinde ele alınması, yalnızca göçmenlerin haklarının korunması açısından değil, aynı zamanda kentsel uyumun sağlanması bakımından da son derece önemlidir. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla göç yollarının merkezinde yer almakta olup, bu konuda uluslararası iş birliğine büyük önem vermektedir. Özellikle komşu ülkeler ve AB ile geliştirilen göç politikalarındaki karşılıklı destek ve iş birliği, göçmen krizine sürdürülebilir çözümler üretilebilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Ortak projeler, devletin insani yardım ve uyum politikalarının etkinliğini artırırken, göçün

olumsuz etkilerini asgariye indirmek için uzun vadeli stratejilerin geliştirilmesine imkân sağlamaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin göç yönetiminde kritik bir rol oynamakta ve kentsel uyum stratejilerini geliştirme konusunda önemli adımlar atmaktadır. Göç politikalarının yerel düzeyde etkili bir şekilde uygulanabilmesi için güçlü bir koordinasyon, şeffaflık ve katılımıcılık gerekmektedir. Türkiye'nin göç yönetimi, uluslararası düzeydeki iş birliği ile yerel düzeydeki uygulamaları birleştiren çok boyutlu bir yaklaşım benimsemektedir. Göçmenlerin kent yaşamına entegrasyonunun sağlanabilmesi için yerel aktörlerle etkin bir iş birliği önemlidir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın, yerel dinamikleri dikkate alarak uyguladığı politikalar, kentsel alanlarda sosyal uyumu desteklemekte ve göçmenlerle yerel halk arasındaki etkileşimi güçlendirmektedir. Ancak, bu sürecin daha etkin olabilmesi için yerel ihtiyaçlara duyarlı, esnek politikaların geliştirilmesi ve göçmen topluluklarının süreçlere dahil edilmesi gerekmektedir. Göç yönetiminin sadece kurumsal bir çerçeveye sınırlı kalmaması, aynı zamanda toplumsal uyum ve entegrasyon süreçlerine de odaklanması, Türkiye'nin sürdürülebilir bir göç politikası izlemesini sağlayacaktır. Bu bağlamda, Göç İdaresi Başkanlığı'nın uyguladığı politikaların sürekli olarak gözden geçirilmesi ve yerel dinamiklerle uyumlu hale getirilmesi, kentsel uyumun güçlendirilmesi için kritik öneme sahiptir.

Kaynakça

AFAD (2014). *Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.

Akbaş, E. (2012). *Göçmenler Arasındaki Dayanışmacı Ağların Dönüşümü: Göçmen Sivil Toplum Örgütlerinin Yeni Misyonu. Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar Kitabı*. (Ed. S. G. İhlamur-Öner ve N. A. Şirin-Öner). İstanbul, İletişim Yayınları.

Akgemci, T., A. Öğüt ve B. Doğanalp (2008). *Ekonomik Kriz Dönemlerinde Transformasyonel Liderliğin Fırsat Yönetimine Etkisi. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye: Sorunlar-Tehditler-Fırsatlar Kitabı*. (Ed. A. H. Aydın, S. Taş ve S. Adıgüzel). Maraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları.

- Akşit, B. (1998). *İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış, Türkiye’de İçgöç*. İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Alterman, R. (2002). *Planning in the Face of Crisis: Land Use, Housing, and Mass Immigration in Israel*. London, Routledge.
- Ankara Valiliği (2015). “Suriye Uyruklu Yabancılar” Konulu Toplantı Yapıldı. <http://www.ankara.gov.tr/suriye-uyruklu-yabancilar-konulu-toplantı-yapıldı>. (13.10.2024).
- Arango, J. (2000). “Explaining Migration: A Critical View”. *International Social Science Journal*, 52 (165), 283-296.
- Arı, K. (2003). “Cumhuriyet’in Nüfus Politikası”. *Toplumsal Tarih*, (119), 28-32.
- Ayata, G. A. (1998). *Etnik Kimlik ve Toplumsal Cinsiyet: Ankara’da Çerkes Kadınlar. 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı*. (Ed. O. Çitçi). TODAİE Yayın No: 285, Ankara, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi Yayın No:16.
- Aygün, B. ve F. Memişoğlu (2021). “Mültecilere Yönelik Yerel Entegrasyon Politikalarında Çok Düzeyli Yönetişim Uygulamaları”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (60), 119-143.
- Bache, I. ve M. Flinders (2004). *Multi-Level Governance and British Politics. Multi-Level Governance*. (Eds. Ian Bache ve Matthew Flinders). Oxford, İngiltere, Oxford University Press.
- Bahçeci, H. I. ve Ş. Uzun (2017). “Türkiye’de Uluslararası Göç ve Yerel Politika, Göç Entegrasyon Politikalarının Türk Kamu Yönetimindeki Yeri ve Önemi”. *Van Yüziüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 192-208.
- Bal, H. (2008). *Kent Sosyolojisi*. Isparta, Fakülte Kitabevi.
- Balta, E. ve D. Sert (2023), *Yeni Bir Göç Rejimine İhtiyacı Var*, <https://yetkinreport.com/yeni-bir-goc-rejimine-ihhtiyacivar/>, (27.05.2024).
- Betts, A. (2008). *Global Migration Governance*. Global Economic Governance (GEG) Working Paper, WP 43, University College, Oxford.

- Biehl, K. S. ve Ö. Aslan (2021). *Göç ve Çevre Çalışmalarında Toplumsal Cinsiyet Nerede? Türkiye’de Sivil Toplumdan Örnekler*. Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (SU Gender) ve Raoul Wallenberg Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Birk, G. (2024). *Suriyeli Sığınmacı Kadınların Kentsel Toplumsal Hayata Katılımlarının Kesişimsellik Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi: Konya Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bozkaya, Ö. ve A. Kıncal (2018). “Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Suriyeli Yerinden Edilmiş Kişiler Bağlamında Türkiye’nin Göç Politikasındaki Gelişimin Değerlendirilmesi”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-126.
- Bryson, J. M. (1981). “A Perspective on Planning and Crises in the Public Sector”. *Strategic Management Journal*, 2, 181-96.
- Çakı, A. (2018). *Geçmişten Bugüne Türkiye’nin Göç politikası ve Suriyeli Göçmenler Bağlamında Göç Yönetişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Çelik, N. B. (2015). “Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 1.
- Demirhan, Y. ve S. Aslan (2015). “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 23-62.
- Dönmezer, S. (1986). *Hızlı Şehirleşme ile Suç ve Adalet Sistemi İlişkileri, Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar*. SİSAV, İstanbul.
- Duvell, F. (2014). “International Relations and Migration Management: The Case of Türkiye”. *Insight Türkiye*, 16(1), 35-44.
- Ecevit, Y. ve S. Türkyılmaz (2002). *Kentlerde Kadın Yoksulluğuna Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısıyla Yaklaşım: Kavramsal ve Metodolojik Vurgular, Yoksulluk Kent Yoksulluğu ve Planlama*. 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 26. Kolokyumu, Ankara, TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Erder, S. (2018). *Zorla Yerleştirmeden Yerinden Etmeye Türkiye’de Değişen İskân Politikaları*. İletişim Yayınları.

- Erdoğan, M. (2017). *Kopuştan Uyuma Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği*, <http://marmara.gov.tr/userfiles/attachments/2017/>, (23.01.2024).
- Ersoy, M. (1985). *Göç ve Kentsel Bütünleşme*. A.Ü.S.B.F Yayınları, Ankara.
- Fakhoury, T. (2019). “Multi-Level Governance and Migration Politics in the Arab World: the Case of Syria’s Displacement”. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(8), 1310-1326.
- Fidan, A. (2019). “Güç, Öç, Göç Olguları ve Kadim Medeniyetler Üzerindeki Etkileri”. *Halk Bilim Dergisi*, ODTÜ Halkbilim Topluluğu Yayınları, (1), 14-16.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014). Resmî Gazete, Sayı:29153.
- Gilmartin, M. (2008). “Migration, Identity and Belonging”. *Geography Compass*, 2, 1837-1852.
- Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) (2024a). *Başkanlık*. <https://www.goc.gov.tr/baskanligin-gorevleri>, (12.09.2024).
- Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) (2024b). *Uyum Strateji Belgesi ve Eylem Planı*. <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/UYUM-STRATEJI/Uyum-Strateji-Belgesi-ve-Ulusal-Eylem-Plani.pdf>, (12.09.2024).
- Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) (2024c). *İl Müdürlükleri Kuruluş ve Görevleri*. <https://www.goc.gov.tr/il-mudurlukleri23>, (12.09.2024).
- Gök, G.O. (2016). *Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç-Güvelik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü*, www.kosbed.kocaeli.edu.tr, (29.01.2024)
- Gönülaçan, A. ve Ç. D. Çolak (2017). *Türkiye’de Göçmen Sorunları ve İl Göç İdarelerinin Etkinliği: Trabzon Örneği, Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü*. Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, 2316-2331.
- Gören, K. B. B. (2019). “Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye’nin Göç Politikası”. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 21(1), 3-19.

Görmez, K. (1991). “Ailenin Yaşadığı Mekanlar”. *Türk Aile Yıllığı*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.

Guay, J. (2015), *Social Cohesion Between Syrian Refugees and Urban Host Communities in Lebanon and Jordan*, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/World>, (26.05.2024).

Güleç, C. (2015). “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 81-100.

Haferlach, L. ve D. Kurban (2017). “Lessons Learnt from the EU-Türkiye Refugee Agreement in Guiding EU Migration Partnerships with Origin and Transit Countries”. *Global Policy*, 8(4), 85-93.

Hampshire, J. (2016). “European Migration Governance Since the Lisbon Treaty: Introduction to the Special Issue”. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(4), 537-553.

Hollifield, J. F. (2012), *Why do States Risk Migration?*, <http://paperroom.ipsa.org/papers/paper>, (26.05.2024).

İçduygu, A. ve D. Aksel (2013). “Turkish Migration Policies: A Critical Historical Retrospective”. *Perceptions*, 18(3), 167-190.

İçduygu, A. (2014). *Bir Siyaset Siyasa Alanı Olarak Son Yüzyılda Göç: Son Yüzyılda Dünya ve Türkiye, Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere*. (Ed. Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ö. Faruk Gençkaya), MireKoç Raporları, İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi.

İltir, M. (2023), *Türkiye'nin Beyin Göçü*, <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/>, (27.05.2024).

Karacalar, A. (2018). “İltica Rejimi Çerçevesinde Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri: Suriyeli Göçmen Krizi”. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 4(19), 2424-2438.

Karaçor, Z. ve B. Güvenek (2023). *Türkiye’de Ekonomi Politikaları Uygulamaları ve Yansımaları*. Çizgi Kitabevi Yayınları. Konya.

- Karameşe, Ş. (2022). “The Governance of Migration and Urban With Multilevel Actors”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1754-1770.
- Karasu, M. A. (2020). *Göç ve Güvenlik Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. Yerel, Ulusal ve Küresel Boyutlarıyla Göç ve Mülteci Sorunu*. (Ed. Yakup B. ve Soner A.) Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Kartarı, A. (2006). *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. Ürün Yayınevi, Ankara.
- Kavas, A., ve E. Ç. Bilgiç (2019). *Alışagelmiş Getto Kavramına Türkiye Üzerinden Bakmak. Göç-Mekan-Siyaset: Toplumsal-Mekansal Hareketlilikler ve Planlama*. Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası. (ISBN: 978-605-01-1303-7).
- Kaya, A. (2000). *Sicher in Kreuzberg, Berlin'deki Küçük İstanbul: Diasporada Kimliğin Oluşumu*. Buke Yayınları Araştırma Dizisi.
- Kaya, A. (2013). “Sınır Güvenliği Paradigmalarındaki Değişim ve Türkiye’nin Sınır Güvenliği Yapısının Analizi”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 4(2), 1-12.
- Kaya, İ. ve E. Y. Eren (2014). *Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*. Ankara, SETA Yayınevi.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*. Ankara, Dipnot Yayınları.
- Keleş, İ. (1996). *Türkiye’de Kent Planlanmasının Sosyo-Kültürel Boyutları*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kornblum, W. ve J. Julian (2001). *Social Problems*. (Ed. Tenth) USA, Prentice Hall.
- Kuhlman, T. (1991). “The Economic İntegration of Refugees in the Developing Countries: a Research Model”. *Journal of Refugee Studies*, 4(1), 1-20.
- Kutlu, Ö. ve S. Kahraman (2017), *Türkiye’de Vatandaşlık Politikasının Suriyeli Sığınmacılar Bağlamında Değerlendirilmesi. Farklı Yönleriyle Göç ve Yönetimi*. (Ed. Solak Sevcan, G. S. ve Pekküçükşen, Ş.), Mauritius: Lambert Academic Publishing, 16-33.

Küçük, M.N. (2021). “Göç-Güvenlik Bağlantısını Yeniden Düşünmek: Eleştirel Güvenlik Yaklaşımları, Özgürleşme ve Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler”. *Uluslararası İlişkiler*, 18(69), 3-28.

Külçür, R. (2020). “Gender as the Missing Component in the Turkish Climate Change Policies and Academic Papers”. *Mediterranean Journal of Gender and Women’s Studies*, 3(3), 287-312.

Küntay, E. (1997). “Kentleşmenin Neden Olduğu Fiziksel ve Toplumsal Çürüme Karşısında Kentsel Yenileme Uygulamaları”. *Toplum ve Göç*, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Lyytinen, E. ve J. Kullenberg (2013). “Urban Refugee Research and Social Capital A Roundtable”. *Report and Literature Review*, International Rescue Committee and Women’s Refugee Commission, New York, US.

Maalouf, A. (2009). *Çivisi Çıkmuş Dünya*. (Çev. Türkay, O.), 7. Baskı, YKY, İstanbul.

Mangır, D. ve S. Sert (2022). “İnsan Hakları Perspektifinden Zorunlu Göçün Güvenlikleştirilmesi”. *6th International New York Academic Research*, November 12-14, 2022, New York, USA.

Mattu, P. (2002). *A Survey on the Extent of Substandard Housing Problems Faced by Immigrants and Refugees in the Lower Mainland of British Columbia*. Regional Homelessness Research Committee Supporting Communities Partnership Initiative, MOSAIC.

Murat, S. ve Z. Taşkesenlioğlu (2009). *Avrupa Birliği Düzeyinde Göç, Entegrasyon ve Yerel Yönetimler*. Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 14, İstanbul, Akol Ajans.

Negiz, N. ve Ö. Yalçın (2022). *Kent ve Göç. Göç Politikalarına Disiplinler Arası Bir Bakış Kitabı*. (Ed. A. Öcal), (Birinci Baskı), Ankara, Detay Yayıncılık.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Rapor No: 195, Ocak.

Öcal, A. (2022). *Avrupa Birliği’nin Türkiye’deki Göç Politikalarına Etkisi: Türkiye Raporları Üzerinden Bir Değerlendirme. Göç Politikalarına Disiplinler Arası Bir Bakış Kitabı*. (Ed. A. Öcal), (Birinci Baskı), Ankara, Detay Yayıncılık.

- Öner, I. S. G. (2012). *Küresel Bir Göç ve Mülteci Rejimine Doğru?. Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar Kitabı*. (Ed. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Şirin-Öner), (Birinci Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.
- Örselli, E. ve V. Babahanoğlu (2016). “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43): 2063- 2072.
- Özcan, K. Z. (2018). *Kamu Politikaları Çerçevesinde Türkiye’de Göç Yönetişimi: Merkez-Taşra Yapılanması*. 6. Uluslararası Çin’den Adriyatik’e Sosyal Bilimler Kongresi Özet Kitabı, Ankara.
- Özçürümez, S. ve A. İçduygu (2020). *Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme: Kavramlar, Modeller ve Uygulamalar ile Türkiye*. İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özgen, Y. F. (2010). *Türkiye’de Göç ve Kentleşmenin Suç ve Suçlulukla İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parlak, B. ve A. Şahin (2015). “Türkiye İltica ve Göç Mevzuatının Coğrafi Kısıtlama Uygulaması Yönünden Analizi”. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 65-79.
- Redfield, R., R. Linton ve M. J. Herskovits (1936). “Memorandum for the Study of Acculturation”. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152.
- Roman, E. ve F. Pastore (2018). “Analysing Migration Policy Frames of Tunisian Civil Society Organizations: How do They Evaluate EU Migration Policies?”. *Medreset Working Papers*, (14), 1-29.
- Skeldon, R. (2010). “Managing Migration for Development: Is Circular Migration the Answer?”. *The Whitehead Journal of Diplomacy & International Relations*, 21-33.
- Smyth, G. ve H. Kum (2010). “When They Don’t Use it They Will Lose it’: Professionals, Deprofessionalization and Refprofessionalization: the Case of Refugee Teachers in Scotland”. *Journal of Refugee Studies*, 23(4), 503-522.
- Sönmez, M.E. (2016). *Suriyeli Sığınmacıların Gaziantep Şehrindeki Mekânsal Dağılışı ve Geleceği*. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara.
- Stouffer, S.A. (1940). “Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance”. *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.

- Şen, Y. F. (2019). *Göç ve Kamu Düzeni. Doğu Akdeniz’den Basra’ya Krizler ve Düzen*. (Der. Tınas M. ve Sarı B.). Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 185-227.
- Şişman, Y. ve B. Balun (2020). “Transit Göç ve Türkiye”. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ankara, 21(2), 61-79.
- TBMM, (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. Resmî Gazete, No: 6458.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekelioğlu, M., M. Doğan ve A. Çelebi (2015). *Türkiye’de Göç Politikalarının Gelişimi ve Mevcut Durum, Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*. İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları, 3-25.
- Tuna, M. (2014). *Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler*. Sentez Yayınları, Bursa.
- Türüt, F. (2015). *Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkileri*. Yüksek Lisans Bitirme Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Ürek, Ç. (2017). *Bir Kamu Hizmeti Olarak Merkezi Düzeyde Göç Yönetimi: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İncelemesi*. Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM 11), Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, Elâzığ, 199-208.
- Vijver, V., J.R. Fons ve K. Phalet (2004). “Assessment in Multicultural Groups: The Role of Acculturation”. *Applied Psychology*, 53, 215-236.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. 1. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Yenigül, S. B. (2005). “The Effects of Migration on Urban”. *University Journal of Science*, 18(2), 273-288.
- Yüksel, S. (2014). “Securitization of Migration The Case of Türkiye-EU Relations”. *Marmara Journal of European Studies*, 22(1), 169-187.
- Zapata-Barrero, R. (2024). “Resilient Urban Turnaround in Migration Governancestudies”. *International Migration*, 62(4), 20-40.

Zincone, G. ve Caponio, T. (2006). *The Multilevel Governance of Migration. The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe*. (Eds. In R. Penninx, M. Berger ve K. Kraal), (ss. 269-304).

Extended Summary

External Migration and Urban Governance in Turkey: Adaptation Processes, Social Dynamics and Governance Policies

Since its foundation, the Republic of Turkey has been exposed to various external migration movements in different periods and the demographic structure and migration policies of the country have been significantly affected by this process. In the early years of the Republic, the migration of cognates accepted through exchange, the admission of nearly half a million migrants during the Gulf War and the settlement of a large number of migrants in the country as a result of the civil unrest in Syria in 2011 constituted important turning points in terms of migration mobility. Since 2011, Turkey has been exposed to mass migration flows and has been positioned as one of the countries feeling the migration pressure most intensely. While Turkey has strengthened its institutional structure in order to alleviate the pressure, it constantly expresses its concerns on international platforms regarding the equal distribution of burdens. Migrants in the country are divided into two groups: regular and irregular migrants. Regular migrants include those who have a residence permit, international protection or temporary protection status, while irregular migrants are defined as individuals who continue their lives without legal status. Accordingly, the Government of the Republic of Turkey carries out various activities in order to transform irregular migration into a regular structure.

The increasing global migrant population not only leads to a demographic change by reaching unsustainable levels, but also has profound and lasting impacts on the social, economic and environmental structures of cities. In particular, the extraordinary size of the migrant population raises fundamental problems such as governance, identity, harmonisation, health, education and environmental pollution. In this context, a comprehensive study of the multidimensional effects

of migration on cities and the evaluation of the effectiveness of policies developed in the light of these studies are critical for the formulation of sustainable solution strategies.

The Law on Foreigners and International Protection, which entered into force in Turkey, is characterised as an important step towards the establishment of a human rights and law-based migration policy approach. There are significant differences between the migrant population densities of cities in Turkey. This situation necessitates the consideration of local and urban priorities in migration practices. Municipalities and city administrators have important responsibilities in the formulation of local migration policy. The expectations of both local people and migrants living in cities should be met through broad participation and common sense.

Migration movements deeply affect the socio-economic structure of cities and pose new challenges in terms of infrastructure, public services and social cohesion. In this context, the policies developed by central and local governments have a critical role not only for the sustainable development of cities but also for the social cohesion of society. This intense wave of migration has revealed the inadequacies of the existing bureaucratic structures and management mechanisms and brought to the agenda the need for an institutional restructuring in this field. Accordingly, the Directorate General of Migration Management was established under the Ministry of Interior in 2013. The Directorate General completed the organisation phase to a great extent in 2014 and started to provide services.

In order to tackle risks effectively, it is of utmost importance that the institutions and organisations shaping migration policy complete their institutionalisation process. This process should not only be limited to finding solutions to current problems, but also enable the development of proactive policies by anticipating future migration movements. Increasing institutional capacity, efficient use of resources, ensuring transparency and accountability in migration management are critical for strengthening social cohesion and minimising the risks posed by migration.

One of the important stages in the migration management process is the adoption of the Law on Foreigners and International Protection. Turkey has hosted

different migration movements throughout history due to its geopolitical location and has become the centre of migration flows especially in recent years due to regional crises. The civil unrest in Syria, which started in 2011, has made Turkey a country preferred by millions of people as a safe haven. This intense wave of migration has revealed that the existing legal regulations are insufficient and a comprehensive legal framework is required. In this context, the Law on Foreigners and International Protection No. 6458 was published in the Official Gazette on 4 April 2013 and entered into force.

The Law on Foreigners and International Protection regulates this process in the context of law by addressing the concept of migration with a rights-based approach. It is envisaged that legislative studies and institutionalisation efforts in the field of migration will make significant contributions to the process of conceptualising the phenomenon of migration and establishing institutional memory. While migration policies were generally shaped from a security perspective in the past, today they have started to be addressed on the basis of human rights.

The mass influx of migrants into cities not only leads to inadequate infrastructure and housing needs, but also to the ineffective provision of many basic public services such as health, education and transport, and to a decrease in the quality of urban life. This process shows that city administrators need to take measures by adopting a flexible urban management infrastructure against unexpected situations and that an effective migration policy must be implemented. Especially in the provinces located in border regions, it is obvious that this necessity should be taken into consideration as a current policy strategy and urban planning should be strengthened in this direction.

As part of migration management measures, temporary accommodation centres, especially in border regions, play an important role. Accommodation centres for migrants are designed as temporary solutions that aim to meet the basic shelter, health and safety needs of migrants. These centres have also contributed to mitigating social and urban impacts at the onset of the crisis by providing an infrastructure that can quickly respond to the needs of migrants. Accommodation centres for Syrian migrants are generally located on or close to the Syrian-Turkish border. At the beginning of the migration, Hatay had the largest number of

temporary accommodation centres with four tent cities and one container city. In this context, Hatay was followed by Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis and Mardin, and these cities were among the regions where accommodation centres were concentrated.

The effects of external migration are felt more clearly in border provinces and some large cities. Cities such as Gaziantep, Hatay and Kilis host large migrant populations and this situation brings along problems such as social stratification and ghettoisation. These problems should be addressed as a priority in shaping migration policies. The traditional family structures and lifestyles of migrants create incompatibilities with the dynamics of the social structure and make their social integration difficult. Moreover, the increase in the migrant population creates economic and social pressures on the local population, increases competition in the labour market and intensifies the demand for housing. This situation deepens resource constraints and social tensions for both migrants and locals.

Healthy intercultural interaction in cities where individuals from different countries live gives the city a strong dynamism. Therefore, establishing a healthy communication with the immigrant population helps to strengthen cultural transfer in urban life and make cities more dynamic. In this context, although the activities of city administrators are an important factor in establishing healthy communication, the willingness of immigrants themselves is also of great importance. This willingness is a factor that directly affects the success of integration processes and the adaptation of migrants to urban life. Lack of willingness and difficulties in the adaptation process may also cause the migrant population to remain unregistered in the cities and as a result, security risks may increase and crime rates may rise.

In order to ensure the registration of Syrian foreigners and the effective implementation of security measures, Syrian foreigners are banned from travelling outside their cities of residence without permission. In this framework, the ‘Temporary Protection Regulation’, which entered into force on 22 October 2014, provides a basic legal framework regulating the status of Syrian migrants. The Regulation aims to ensure migrants' access to their fundamental rights and to develop a holistic approach in migration management processes.

The Directorate of Migration Management plays a critical role in Turkey's migration management and has taken important steps in developing urban cohesion strategies. Effective implementation of migration policies at the local level requires strong coordination, transparency and participation. Turkey's migration management adopts a multidimensional approach that combines international co-operation with local implementation. Effective co-operation with local actors is important for the integration of migrants into urban life. The policies implemented by the Directorate of Migration Management, taking into account local dynamics, support social cohesion in urban areas and strengthen the interaction between migrants and local people. However, for this process to be more effective, flexible policies that are sensitive to local needs should be developed and migrant communities should be included in the processes. Migration management should not only be limited to an institutional framework, but also focus on social cohesion and integration processes, which will enable Turkey to pursue a sustainable migration policy. In this context, continuously reviewing the policies implemented by the Directorate of Migration Management and harmonising them with local dynamics is critical for strengthening urban cohesion.